

PEDAGÓGUSOK LAPJA

55. ÉVFOLYAM 11-12. SZÁM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA
ÉS HÍRLEVELE
1999. DECEMBER 9.

MÚLT, JELEN, JÖVŐ...

Néhány nap múltán a 2000. esztendőbe fordulunk. Az embernek hagyományos szertartása egy-egy naptári év váltásakor a vissza- és előretekintés. Mennyivel hajlamosabb erre most, amikor a XX. századot búcsúztató évet kezdjük.

Ahányan vagyunk, annyiféle a múltunk, jelenünk és a ki tudja milyen jövőnk. Személyes sorsunkkal pedig részesei vagyunk kisebb-nagyobb közösségek mindenkor életének is, magunk történetesen hazánk oktató-nevelő társadalmának. Az egyéni számvetést mellőzve, néhány - inkább hangulatkeltő, mint történelmileg leltározó - mondattal idézzük föl, mi van mögöttünk és mi előttünk!

Hadd kezdjük egy messzi dátummal: Géza fejedelem jóvoltából a pannóniai Szent Márton hegyén 996-ban alapított bencés kolostor falai közt létesült az első magyarországi iskola! Nagy sor jött utána. És milyen küzdelmes! A XVIII. századról Peres Sándor joggal írta történelmi munkájában: "Olyan alárendelt, korlátozott, anyagilag szegényes állapotban sínylődtek a tanítók, hogy mint a jobbágyokat, őket sem tartotta méltónak senki a testületté alakulásra." Ezen a kiszolgáltatott helyzeten az 1777. évi Ratio Educationis rendelkezései ütöttek először rést, amelyek lehetővé tették a tanítói gyűléseket. Évszázadot ugorva, egy meghatározó tényről emelünk ki: a népoktatásról szóló, Eötvös alkotta, 1868. december 5-én szentesített XXXVIII. törvényt, amely szerves és fontos alkotóeleme volt a kiegyezéssel meginduló gazdasági, társadalmi változásoknak, a felgyorsuló polgári átalakulásnak.

Századunkkal már nemcsak a magyar iskolában, hanem a pedagógusok életében is viharos változások esnek. Ady Endrének "A magyar tanítókhöz" írott, sokat idézett verse 1910 decemberében a magyar pedagógusmozgalom érdekvédelmi szervezkedésének XX. századi nyitányát jelzi: "Alázását ki oly bünyösen tűrte, / Lázad hát már az Élet alágyúrtja, / A tanító (...)" A folytatás pedig a joggal elődünknek tekintett Magyarországi Tanítók Szakszervezetének létrejötte.

1918. december 30-án 630 oktatásügyi küldöttnek a többi közt ezeket mondta Bokányi Dezső a régi képviselőházban (ma: Bródy S. u. 8.) tartott alakuló ülésen: "Önök mondták nekem, hogy bár a világok összedőlnek, az emberiség megmarad, és a romokon keresztül megtalálja útját. (...)Nekünk is építeni kell a romokon, amint építettek az elődök."

Az 1945-i újjászületésről - színhelye a Mérnökkamara Reáltanoda utcai székháza volt - így emlékezik az Embernevelés című rangos szakszervezeti folyóirat mellékleteként megjelenő Pedagógus Értesítő az Évforduló című rövid glosszájában: "Egy évvel ezelőtt, február 2-án tartottuk alakuló közgyűlésünket az ostrom szörnyűségeiből éledő Pesten. Lehattunk vagy hatvanan. Hideg volt, fáztunk, éhesek voltunk, de az előadást hallgatva elfeledtünk mindent. Szabadságot, megbecsülést, emberi életet a pedagógusoknak - hallottuk -, és kibontakozott előttünk a jövő képe. Harcos szervezetté kell alakulnunk, hogy keresztül vihessük jogos követeléseinket. Eggyé kell kovácsolnunk erőinket." A szónok Béki Ernő volt, a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének első, alapító főtitkára.

Nagyot ugorva az időben, 1993-ból idézzük az akkori főtitkárhelyettes, Borbáth Gábor írását: "A Pedagógusok Szakszervezetét a kilencvenes évek elején sokan "leírták". Jelzők sorát aggatták a szervezetre és azt jósolták, hogy egy-két éven belül széthullik, nyoma sem marad. Ma mégis az ország legjelentősebb szakszervezeteinek egyike. Mindenütt jelen van és megszerezte érdekvédelmi pozícióit."

Ma is vállaljuk - az összefogás erejével - napjaink sokfrontos küzdelmét, így a következő év bérezési kérdéseinek megoldásáért éppúgy, mint a felzárkóztatásért.

Nem félünk a jövőtől: győzni akarunk és győzni is fogunk, mert Vörösmarty célkitűzése hevít bennünket: "Mi dolgunk a világon: küzdeni / Erőnk szerint a legnemesbékért."

F. A.

*Ha valamikor, ma igazán
átérezhetjük
Berzsenyi Dániel
gyötrő élményét:
"Forr a világ bús tengere,
ó magyar!"
És mégis, mégis:
örökös reménnyel kívánunk
mindannyiunknak
békees ünnepet
és olyan nyugodtan megélt
2000. esztendőt,
amelynek múltán
emberibb évezred
köszönt reánk.*

A szerkesztőség

A Gárdonyi Géza Alapítvány hírei

A Gárdonyi Géza Alapítvány Kuratóriuma az 1999. november 23-i ülésén döntött a számláján lévő, adományozott összeg 1999. évi jan.-szept. kamatának és az APEH-től átutalt 1% szj-részesedésnek felhasználásáról.

Részletezés:

kamat: 280.832 Ft

1% 246.126 Ft

526.958 Ft

A kapott pályázatok száma és az indokok súlyossága arra ösztönözte a kuratóriumot, hogy a kamat összegét kiegészítse, így az összesen felhasználható összeg 720 ezer Ft lett, plusz a postaköltség.

A kuratórium a beérkezett 84 pályázatból 72 nyugdíjas kolléga pályázatát fogadta el. Közülük 68-an tízezer, 2-en (házaspár) ötezer, ugyancsak 2-en húszezer Ft szociális támogatásban részesültek. Az összegek kiutalása, postázása folyamatban van. Reméljük, karácsony előtt még időben megkapják, s ezzel örömet szerezhetünk a 72 kollégának.

Helység	Beérkezett pályázatok száma	Elfogadott pályázatok száma	Elutasított pályázatok száma
Baranya megye	1	1	-
Bács-Kiskun megye	3	3	-
Békés megye	5	4	1
Borsod-Abaúj-Z. megye	3	2	1
Csongrád megye	6	4	2
Fejér megye	-	-	-
Győr-Moson-Sopron megye	-	-	-
Hajdú-Bihar megye	9	6	3
Debrecen	3	3	-
Heves megye	4	4	-
Jász-N.-Szolnok megye	2	2	-
Szolnok	1	1	-
Komárom-Esztergom megye	2	1	1
Nógrád megye	3	3	-
Pest megye	-	-	-
Somogy megye	-	-	-
Szabolcs-Sz.-Bereg megye	2	2	-
Nyíregyháza	3	3	-
Tolna megye	-	-	-
Vas megye	2	2	-
Veszprém megye	3	3	-
Veszprém	10	5	5
Zala megye	4	4	-
Budapest	16	16	-
Budapest-Szakoktatás	2	2	-
Összesen	84	71	13

Számadásunkhoz hadd fűzzünk néhány indokló és kérő mondatot!

Tudva tudjuk, hogy számos idős pedagógus szorul a mai nyomtasztó helyzetben anyagi támogatásra. Sajnos, az említett összegnél többre nem tellett, bármennyire készített volna bennünket az országszerte tapasztalható szükség. Ennek a fojtogatóan nehéz helyzetnek az oka, hogy az adakozási kedv 1999-ben feltűnően megcsappant, így a jövő évi kamatozó tőke igencsak sovány növekedést ígér. Ezért ez alkalommal is felhívjuk kollégáink figyelmét arra, hogy a segélyek számát és összegét csak úgy lehet emelni, ha a tőke gyarapodik. Tudjuk, szakszervezetünk dolgozó tagsága is küzd a mindennapi megélhetés gondjaival, és a bennünket támogató önkormányzatok és különféle intézmények sincsenek a pénz bőviben, mégis kérjük őket: egyénileg vagy szervezetileg az alapítványnak juttatott adományaikkal segítsék rászorult, idős társaikat.

Horváth Erzsébet
a kuratórium titkára

LAPUNKRÓL - MINDENKINEK

A régi formában, de 1998 szeptemberétől megváltozott tartalommal megjelenő Pedagógusok Lapját településenként minden alapszervezetünknek - a hírlevél korábbi címlistája alapján - ingyen megküldjük. A PSZ szervezetei tehát előfizetés nélkül kapják meg a lapot, mégpedig településenként egy címre postázva. Az egyes intézményekhez a PSZ helyi szervezetei juttatják el.

Minthogy azonban számos önkormányzat, oktatási és kulturális intézmény, valamint egyéni érdeklődő is szeretne hozzájutni a PSZ sajtóorgánumához, ezt - előfizetés ellenében - eljuttatjuk hozzájuk.

Az évi előfizetési ár - az előállítási költségek következtében - 2000 januárjától 3.000 forint, amelyet egy összegben kérünk. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődők pedig - megrendelő levelük alapján - csekket postázunk. Csak a befizetés megérkezését követően, utólag tudunk számlát küldeni.

Továbbra is szívesen fogadjuk a hirdetéseket a következő, változatlan fizetési feltételekkel: egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 80.000 forint, fél oldalas 40.000, negyed oldalas 20.000 forint. Az apróhirdetés közlési ára: szavanként 30 forint. Minden egyes díjtételt 25 százalékos áfa terhel.

Egy hír margójára

Őszinte örömmel és szívből jövő gratulációval fogadtuk minap a hírt, hogy **Borbáth Gábor** főtitkárunkat a Kollégiumi Szövetség vezetősége az Eötvös József-emlékérem arany fokozatával tisztelte meg. A központ munkaértekezletén elhangzott bejelentésre finom humorral jegyezte meg, hogy ez az első szakszervezeti kitüntetés.

DINO STUDIO SZOLGÁLTATÓ KFT. személyszállítást, 6-tól 52 főig, 2 kicsi és 1 nagybusszal belföldre bárhová (kisbuszokkal külföldre is), asztalos- és kertépítő munkákat vállal, alacsony téli árakon. Fax: 240-9630, tel.: 06/30/931-6384.

Autóbuszbérlés. Tel/fax: 256-4922; 330-5540; 06/20/949-1211. Partner Autóbusz

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Felelős szerkesztő:

Árok Antal

Olvasószerkesztő:

dr. Fényi András

Technikai szerkesztő:

Márfiné Béczi Erika

Szerkesztőség:

1068 Budapest, Városligeti fasor 10., Telefon: 322-8464, valamint a központi számok

Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11.

Kiadja:

a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája

1068 Budapest, Városligeti fasor 10.

Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Internet: <http://www.deltasoft.hu/pszseh/>

E-mail: psz-seh@mail.matav.hu

Felelős kiadó:

Borbáth Gábor főtitkár

Terjeszti

a Pedagógusok Szakszervezete

Index: 26651 ISSN 0133-2260

KONFÖDERÁCIÓS ÉS SZTRÁJKBIZOTTSÁGI TÁRGYALÁSOK, SZERÉNY EREDMÉNYEK

A november 5-én megalakult közszolgálati sztrájbizottság, amelynek követeléseiről, a miniszterelnöknek írott leveléről lapunk legutóbbi számában adtunk tájékoztatást, tovább bővült. A sztrájbizottságot létrehozó hat ágazati szakszervezethez (AOKDSZ, BDDSZ, FDSZ, MKKSZ, TIDSZ és PSZ), hamarosan csatlakozott az MKSZSZ és a PDSZ is. Így november 25-én a kormánydelegációval, amelyet *Varga Mihály*, a PM politikai államtitkára vezetett, már nyolc tagú sztrájbizottság tárgyalt. Ennek munkáját *Borbáth Gábor*, a PSZ főtitkára fogta össze, aki egyúttal a SZEF-kormányal tárgyaló delegációjának is tagja volt. A megbeszélések ugyanis két fronton folytak. A SZEF korábbi kezdeményezésére *Orbán Viktor* miniszterelnök *Stumpf István* miniszter vezetésével kormányzati tárgyalócsoporthoz jelölt ki. (Erről lapunk november 9-i számában már szintén hírt adtunk.) Ezáltal kétféle tárgyalócsoporthoz tanácskozott jórészt ugyanazokról a kérdésekről, egymást követve. Érthetően, hisz a sztrájbizottságot képviselő delegációnak meghatározó tagjai a SZEF-hez tartozó szakszervezetek vezetői voltak. (Bár kétségtelen, hogy ebben a csapatban az ÉSZT-hez, Ligához és MSZOSZ-hez tartozó szakszervezetek küldöttei is szerepeltek.)

A tárgyalássorozatot a megszületett dokumentumok közreadásával kívánjuk bemutatni. Így közöljük a sztrájbizottságnak tett kormányzati ajánlatot, a sztrájbizottság állásfoglalását, a SZEF elnökének a kormányzati ajánlatot értékelő levelét, valamint a SZEF javaslatát a középtávú megállapodás céljára, tematikájára és kiindulópontjaira.

Időközben megkezdődtek az oktatási ágazatban a sztrájk idején még elégséges szolgáltatásról folytatott egyeztetések is az OM és az érintett szakszervezetek között. A tárgyalások lezárását követően közös ajánlás jelenik meg az Oktatási Közlönyben.

A kormány képviselőjében

**Borbáth Gábor úrnak,
a Pedagógusok Szakszervezete főtitkárának,
az Országos Közszolgálati Sztrájbizottság szóvivőjének**

Tisztelt Főtitkár Úr!

Figyelemmel az Országos Közszolgálati Sztrájbizottság kívánságára - amely szerint a f. hó 25-i nyitó tárgyaláson szóban ismertett kormányzati álláspont írásos változatára tart igényt - az alábbiakban reagálunk a sztrájbizottság követeléseire, és megismételjük a kormányzati ajánlatot:

1. A kormány a költségvetési szféra rendszerét illetően úgy döntött, hogy a tárgyalásokat az érintettekhez közelebb, az ágazatok-alágazatok szintjén indokolt folytatni.

Mindazonáltal nem zárkozunk el annak érdemi megvizsgálásától sem, hogy a közalkalmazotti, a köztisztviselői stb. munkajogviszony, foglalkoztatás, illetmény meghatározás stb. több ágazatra kiterjedő közös szabályainak a véleményezése, egyeztetése milyen (a felek számára kölcsönösen megfelelő) módon történjék a jövőben.

2. A közalkalmazottak körében törvényi garancia a béremelés előirányzott mértékére nem adható, hiszen a Kjt. nem a közalkalmazotti illetmény szinteket, hanem azok minimumait szabályozza. Az illetmény emeléséről a munkáltató dönt, a táblában garantált minimumok figyelembevételével.

Az illetményminimumok módosításával, szakmai szorzók alkalmazásával ugyanakkor befolyásolni lehet - adott esetben kényszerpályára lehet terelni - a helyi szintű döntéseket. A kormányzat - a feszített költségvetési intézményi gazdálkodási feltételeket is mérlegelve - nem támogathatja a béremelési kényszerhatások kiváltását, bizonyos határon túl. Az 1,12-es illetményszorzó általános bevezetése olyan pótlólagos illetmény-növelést kényszerítene ki a közalkalmazottak nem elhanyagolható részénél, amelynek forrás-szükséglete csak részben biztosított a 2000. évi költségvetésben. Más oldalról az illetményszorzó az intézményi alapfeladatok ellátását végző közalkalmazotti szakmunkások fokozottabb anyagi elismerésének eszköze, ezért nem fogadható el a szorzó valamennyi közalkalmazottra való kiterjesztése.

A szakszervezeti felvetéseket is figyelembe véve, és a 2000. évi költségvetési feltételekre tekintettel a közalkalmazotti illetménytábla és a pótlékalap 8,25%-os növelésén túlmenően a következőkre látunk lehetőséget:

a) 2000. március 1-jei hatállyal 1,05-ös illetményszorzót vezetünk be a következő munkakörökben:

- kutató munkakörben dolgozók a kutatás, felsőoktatás ágazatban;

- orvosok, ápoló-gondozó szakdolgozók a humán egészségügyi ágazatban;

- orvosok, ápoló-gondozó szakdolgozók, szociális és mentálhigiénés munkakört betöltők a szociális ágazatban;

- kulturális szakdolgozók a kulturális ágazatban;

- nem pedagógus-munkakört betöltők a közoktatásban, felsőoktatásban.

b) A kormányzat kész támogatni azt a törvénymódosító javaslatot, amely a közoktatásban a kiemelt munkavégzésért járó keresetkiegészítés egy főre jutó összegét 2000. szeptember 1-jétől 3.000 Ft/fő/hó összegre emelné.

c) 2000-ben az I. félévi tényadatok birtokában a kormányzat áttekinti a költségvetési szektor keresetalakulását, valamint az inflációs előirányzat teljesülését. Amennyiben a KSH adatai alapján az éves várható infláció az I. félévi adatok ismeretében meghaladná a jelenlegi prognosztizált 6-7%-ot, nem zárkozunk el a bérkondíciók felülvizsgálatára irányuló szakszervezeti kezdeményezés napirendre tűzésétől.

3. A köztisztviselői illetményalapnak a 2000. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő meghaladó növelésére nincs lehetőség. A törvényjavaslat - a makrofolyamatok biztosította paraméterekkel összhangban - valamennyi jogviszonyban 8,25%-os keresetnövekedés feltételeit teremtette meg, ettől a kormány a köztisztviselők és a szolgálati jogviszonyban állók esetében sem tud eltérni.

A köztisztviselő-illetmények növelésének középtávú lehetőségét az előmeneteli rendszer közszolgálati életpályává történő átalakítása részeként lehet és szükséges megvizsgálni.

4. Az illetményemelések központi költségvetés általi teljes finanszírozása nem vállalható és nem is valószínűsíthető meg. Egyrészt a többszörös finanszírozási rendszerben nem ragadható ki egyetlen elem rendszertől eltérő finanszírozása. Másrészt az intézmények létszámgazdálkodásának további ésszerűsítésére van szükség, és ezt a forrásszabályozással is indokolt ösztönözni.

5. A 2000. évi költségvetés keretei között szigorú gazdálkodás mellett a költségvetési intézmények működőképessége biztosítva lesz.

A bölcsődei ellátások finanszírozása - a helyi önkormányzatok normatív hozzájárulási rendszerének egészével összhangban - változik: a bölcsődei ellátáshoz 30%-ban állami támogatás, 70%-ban pedig normatív részesedésű átengedett személyi jövedelemadó biztosítja a központi forrásokat. E két forrás együttes összege - a benyújtott törvényjavaslat szerint - 11,8%-kal magasabb az előző évinél.

Budapest, 1999. november 30.

Üdvözlettel:

Varga Mihály,

a Pénzügyminisztérium politikai államtitkára

AZ ORSZÁGOS KÖZSZOLGÁLATI SZTRÁJKBIZOTTSÁG ÁLLÁSFOGLALÁSA

a kormány 2000. évi költségvetési ajánlatára

Az Országos Köszolgálati Sztrájbizottság megállapítja, hogy

- a kormány eleget tett kérésének, és a sztrájbizottság ágazati összetételének megfelelő tárgyaló delegációt hatalmazott föl a tárgyalásra;
- a tárgyalás során világossá vált, hogy a kormány nem zárkózik el az ágazati szint fölötti tárgyalástól;
- a kormány egyes, a sztrájbizottság által leírt szakmai kérdésekről kész egyeztetést folytatni.

A 2000. évi költségvetéssel kapcsolatos korábbi merev kormányzati álláspont közeledni látszott a munkavállalói igényekhez, azonban ennek mértéke messze elmarad a szükségestől.

1. A kormány a közalkalmazotti rétegek között további - szakmailag indokolatlan - különbségeket tesz.
2. A kormány saját programját csak akkor tudja végrehajtani, ha legalább 1,12-es bérszorozót alkalmaz azon közalkalmazottak esetében, akik eddig nem kaptak bérszorozót.
3. A kormány által írásban november 30-án előterjesztett 1,05-ös bérszorozó márciusi bevezetése éves szinten mindössze 4,1 %-os illetményminimum-növekedést jelent az előterjesztésben felsorolt munkakörökben.
4. Az előnyben részesített rétegek számára sem ad a kormány javaslata garanciát a 8,25 %-os keresetnövekedésre, hiszen a bérbeállítás több esetben elérte ezt a szintet.
5. A köztisztviselői illetményalap 29.900 Ft-ra történő emelését a kormány nem támogatja, ezzel az 1999. évi illetményalap befagyasztásából keletkező hátrányt nemcsak hogy nem kompen-

zálja, hanem tudatosan tovább rontja az egyébként is méltatlanul alacsony bér- és kereseti szintjüket. A kormány kísérletet sem tett az illetményalapon kívüli juttatások - például magasabb illetmény-szorozók bevezetésére, vagy az illetménykiegészítések, illetve a pótlékok - körének növelésére.

Minden olyan kormányzati döntés, amely a kört szűkíti, illetve a mértéket csökkenti, nem teszi lehetővé a közalkalmazottaknak tett ígéretek betartását.

A sztrájbizottság ragaszkodik a tárgyalások folytatásához, mert úgy ítéli meg, hogy a kormánynak még kellő mozgástér áll rendelkezésre a fenti célok eléréséhez a költségvetés elfogadásáig.

A sztrájbizottság javasolja, hogy a kormány a sztrájbizottság tagjai mellett vonja be a közszférában reprezentatív közalkalmazotti szakszervezeteket is a további tárgyalásokba.

Budapest, 1999. december 1.

*Agrárokutató és Kutatási
Dolgozók Szakszervezete*

*Bölcsődei Dolgozók
Demokratikus Szakszervezete*

*Felsőoktatási Dolgozók
Szakszervezete*

*Magyar Közoktatási
és Szakképzési Szakszervezet*

*Magyar Köztisztviselők
és Közalkalmazottak
Szakszervezete*

*Pedagógusok Demokratikus
Szakszervezete*

Pedagógusok Szakszervezete

*Tudományos és Innovációs
Dolgozók Szakszervezete*

A SZEFE válasza és kezdeményezése

Orbán Viktor úrnak,
Magyar Köztársaság
miniszterelnöke

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Bizonyára már értesült Ön arról, hogy befejeződött a kormány és a SZEFE tárgyaló delegációja között, a középtávú felzárkóztatási megállapodás első, a jövő évi bérek alakulására vonatkozó tárgyalási szakasza. A kormány részéről elhangzott javaslat a közszféra egésze szempontjából sajnos nagyon minimális elmozdulást jelent. Azokon a kiemelt területeken, amelyekre az 1,05-ös pluszszorzó kiterjedne, a közszféra munkavállalóinak legfeljebb egynegyede dolgozik. Az ő esetükben is csak (kb. 13,6%-os) tarifaminimum-emelésről van szó, ami ilyen mértékű tényleges béremelést kötelezően csak azoknak jelenthet, akik 1998-ban a minimumon voltak, s 1999-ben sem kaptak béremelést. Számításaink szerint az említett szorzó legfeljebb 3-4%-os bruttó béremelést kényszeríthet ki, ami alatta marad a tervezett infláció alsó értékének is. A javaslat értékét még vitathatóbbá teszi az, hogy a kormány nem vállalt kötelezettséget még arra sem, hogy a vállalt bérszorozó-korrektúra forrásfedezetét finanszírozza.

Az említettek nem csupán az egyes ágazatok között, de az egyes munkahelyeken belül is feszültségeket keltenek, mert a

"kedvezményezettség" csak egyes munkakörökre terjed ki, ráadásul úgy, hogy a változatlan nagyságú tortát más-más módon szeletelik fel.

A fentiekre tekintettel arra kérjük miniszterelnök urat, hogy a kormány tegye újra vizsgálat tárgyává eddigi ajánlását, s találjon lehetőséget az 1,05-ös szorzónak a közszféra egészére, vagy legalább a kiemelt területek munkavállalói mindegyikére történő kiterjesztésére, s a központi költségvetésből biztosítsa ennek forrásfedezetét. A utóbbi, számításaink szerint nem igényelne 0,4-0,6%-nál nagyobb költségvetési többletforrást.

Túl általánosnak tartjuk a kormány azon igényét, hogy 2000. második felében együttesen áttekintjük a közszféra bérhelyzetének alakulását. Kérjük, hogy a kormány - a nyugdíjakkal kapcsolatban kilátásba helyezett megoldáshoz hasonlóan - hivatalosan mondja ki: amennyiben az infláció 6%-nál magasabb lesz, s a GDP növekménye a tervezett szerint alakul, akkor a költségvetés a pótlólagos béremelésre forrást biztosít a közszférának.

Végül megerősítem, elfogadjuk, hogy folytatódjanak a tárgyalások a középtávú megállapodás lehetséges témaköreiről.

Budapest, 1999. november 29.

Tisztelettel:
Dr. Szabó Endre elnök

J a v a s l a t

a középtávú megállapodás céljára, tematikájára és kiindulópontjára

A megállapodás célja, hogy szolgálja a kormány és a szakszervezetek közötti hasznos és konstruktív együttműködést, előre láthatóvá, kiszámíthatóvá tegye a felek szándékait, motivációit, s ezáltal jobb feltételeket teremtsen adott kérdésekben a szükséges kompromisszumokra, egyezségekre, a konfliktusok elkerülésére.

A megállapodás feltételezi a felek jó szándékát, egymás iránti bizalmát, az ország és a közsféra javát szolgáló célok melletti elkötelezettségét, a vállalt egyezségeket betartását.

A megállapodás nem sértheti a kormány kizárólagos felelősségét a hatáskörébe tartozó ügyekben.

1. Bérek, keresetek

Kiindulópont:

- az adott évre tervezett infláció mértékének automatikus követése a bérekben, keresetekben,
- a reálbérek, -keresetek nemzetgazdasági átlagot meghaladó mértékű dinamikus fejlesztése.

2. Bérrendszer, finanszírozás

Kiindulópont:

Olyan egységes alapelveken nyugvó bérrendszer kidolgozása szükséges, amely kifejezi a közsféra egyetemlegességét, de ugyanakkor teret ad az egyes foglalkozási ágak sajátosságainak érvényesítésére, valamint a teljesítmények differenciált honorálására. Ezt részben általános érvényű automatizmusok, részint állandó jellegű szakmai sajátosságok, illetve alku tárgyát képező egyéb elemek beépítésével lehet megoldani.

A közsféra munkavállalóinak bérét az államnak kell szavatolnia.

3. Jóléti rendszer

Kiindulópont:

Megteremthetők a feltételek ahhoz, hogy a közsférában olyan, a nyugat-európai példákat figyelembe vevő, ún. kiegészítő jóléti rendszereket vezessünk be, amelyek a versenyszférához képest alacsonyabb jövedelempozíciók bizonyos mértékű kiegyenlítését szolgálják. Ilyen szempontból indokolt vizsgálni a közszolgálati jogviszony keretében a munkavállalói stabilitás növelésének módjait, a közsféra egészére kiterjeszthető nyugdíj- és egészségbiztosítás, üdültetés, munkáltatói támogatási rendszerek kiterjesztésének lehetőségeit stb.

4. Együttműködés a közszolgálat modernizációját célzó reformokban

Kiindulópont:

Mindkét félnek érdeke, hogy az elkerülhetetlen reformlépések mind állampolgári, mind munkavállalói szempontból elfogadtathatók legyenek. Miután teljesen nyilvánvaló, hogy az említett célokot szolgáló intézkedések érdeksérelmekkel is együtt járnak, közös feladat, hogy ezeket a feszültségeket csökkentsük, elviselhetővé tegyük. Ez feltételezi és igényli a kormányzati szervek és a szakszervezetek közötti (a téma jellegétől függően konföderáció szintű vagy ágazati jellegű) konstruktív, építő szándékú együttműködését.

Az együttműködés lehetséges témái között bizonyára helyet kaphatnak a lakosságot és a közsféra intézményeit, munkavállalóit érintő hatások, a működési feltételek, a foglalkoztatási kérdések, a munkaidő-csökkentés lehetőségei, gazdaságossági ügyek stb.

5. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás feladatai

Kiindulópont:

A következő évek mind jobban előtérbe helyezik a csatlakozással összefüggő konkrét teendőket. Ezek körében számos, a közsféra szempontjából sajátos kérdés merül fel. A megállapodásnak körvonalaznia kell azokat a területeket, amelyeken a kormány különösen számít a szakszervezetek részvételére, véleményére és támogatására.

6. Az érdekegyeztetés intézményei

Kiindulópont:

A középtávú megállapodásnak rögzíteni kell az együttműködés, az érdekegyeztetés lehetséges tematikáját, kereteit, alkalmas formáit, színtereit, szereplőit és az ezzel együtt járó jogokat, kötelezettségeket.

* * *

Záró megjegyzés:

A kormány és a SZEK között létrehozott megállapodást célszerű nyitottá tenni a közsféra SZEK-hez nem tartozó, reprezentatív szakszervezetei számára is. Megfontolandó a tárgyalásokba történő bekapcsolódásuk lehetővé tétele is, az előkészítés valamely szakaszától.

Budapest, 1999. december 2.

MINIMÁLBÉR - 2000

Az Országos Munkaügyi Tanács (OMT) szakszervezeti oldala november elején egységes és egyeztetett javaslatot tett a legkisebb munkabér 2000. évre érvényes emelésére. A javaslat lényege a következő:

- valamennyi munkavállalóra érvényes minimális bér kerüljön megállapításra 2000. január 1-jétől egységes bevezetéssel, 27.000 Ft-os összeggel (jelenleg 22.500 Ft);
- a bérfejlesztések a várható gazdasági folyamatok figyelembevételével 3,5%-os reálbér-növekedést tartalmazzanak;
- alkossanak meg egy országos minimálbértarifa-rendszert, amely 6 kategóriában, a segédmunkástól az egyetemi végzettségűekig 27.000 Ft-tól 50.000 Ft-ig határozná meg a legkisebb kereseteket.

Az OMT ideiglenes alapszabálya értelmében a javaslat először a Bér- és Kollektív Megállapodások Bizottsága elé kerül. A bizottság, melynek a SZEK képviseletében tagja vagyok, november 10-én és december 1-jén, két fordulóban vitatta meg az igényeket. A vita során a kormányoldal egyetértett a szakszervezeti javaslattal, de a minimálbér összegét 25.000 Ft-ban, a keresetnövekedés átlagos értékét 8,25%-ban kívánta meghatározni. A munkáltatói oldal elvetette a bértarifarendszer gondolatát még ajánlás formájában is, és a minimálbért 24.500 Ft-ban javasolta az OMT elé terjeszteni.

A leírtakból látszik, hogy az oldalak álláspontja jelentős különbségeket tartalmaz. A közelítés és valamilyen kompro-

misszumos döntés az OMT december 8-ra tervezett plenáris ülésére vár.

Felmerülhet az olvasóban a kérdés, hogy a közoktatásban dolgozók számára az ilyen javaslatoknak mi a jelentősége, hiszen minket a közalkalmazotti bértábla alapján fizetnek. Ez igaz! A minimálbér növelése, illetve egy, a képzettséghez kötődő bérminimum-tarifa elfogadása azonban a közalkalmazotti bértáblában meghatározott tételekre is hatással lehet. Most a kormány a keresetnövekedés 8,25%-os mértékétől nem hajlandó felfelé eltérni. Azt, hogy ebben mennyi lesz a reálérték, az infláció fogja eldönteni. A tervben szereplő 2,25% bizonytalan, de a felzárkózáshoz még a megvalósulás esetén is kevés.

Varga László titkár

A PSZ RENDKÍVÜLI KÜLDÖTTGYŰLÉSE A SZTRÁJKELŐKÉSZÜLETEK JEGYÉBEN

Új helyszínen, a MÁV Budapesti Igazgatóságának Nyugati téri konferenciatermében ülésezett szakszervezetünk országos küldöttgyűlése 1999. november 13-án. Az összesen 273 küldöttről 222 fő jelenléte biztosította a határozatképességet. Az ülés levezető elnöke *Molnár Tibor*, a PSZ Pest megyei titkára volt.

Az érdekvédelmi kérdések megvitatására összehívott rendkívüli küldöttgyűlést szándékos zavarkeltés előzte meg: az ülést megelőzően a küldöttek egy részének névtelen rágalmozó leveleket kézbesített a posta. Ezért napirend előtt ezzel a nem érdekvédelmi témával kellett kezdeni az ülést. A "névtelen vádak" kategorikus cáfolatát követően *Borbáth Gábor* főtitkár bizalmi szavazást kezdeményezett, amelynek eredményét a titkos véleménynyilvánítást követően *Vágó László*, a szavazatszámláló bizottság elnöke jelentette be. A 222 szavazó küldött közül 214 igen, 7 nem (1 érvénytelen) szavazattal nyilvánított bizalmat a PSZ Titkárságának.

A több mint egy órás "közjátékot" követően kezdte meg érdemi munkáját a küldöttgyűlés.

Borbáth Gábor főtitkár előterjesztésében tájékoztatta a küldötteket a közszolgálati sztrájkbizottság megalakulásáról, a különböző közszolgálati ágazatok követelésének koordinációjáról, a sztrájkfelmérés eredményeiről. (Ekkor még nem szólhatott a kormánnyal

folytatott tárgyalásokról, hiszen még nem volt ismeretes annak reagálása, sem a tárgyalódelegációt, sem a tárgyalások időpontját nem jelölve meg.) A főtitkár többek között azt hangsúlyozta, hogy miközben az oktatási ágazatban harmonikusan és rendszeresen működik az érdekegyeztetés, a közszolgálat területén kormányzati szinten a törvényben előírt egyeztetés minimuma sem lelhető fel. Ezért követeléseink között a költségvetési kondíciók javítása mellett kiemelt helyen szerepel az érdekegyeztetés helyreállítása.

A vitában felszóltak *Bán Mihály* (Veszprém város), *Szikszai Miklós* (Hajdú-Bihar megye), *Simon Istvánné* (Borsod-Abaúj-Zemplén megye), *Feith Bence* (Budapest), *Dr. Szabóné Vellai Rozália* (Budapest, Szakoktatás), *Jenei Attiláné* (Debrecen), *Szabó Gáborné* (Tatabánya), *Pásztor Imre* (Szeged), *Érsek Zoltán* (Jász-Nagykun-Szolnok megye) küldöttei, akik tájékoztatták a küldöttgyűlést területük helyzetéről, az érdekvégyesítő akciókkal kapcsolatos véleményükről, valamint javaslatot tettek az állásfoglalás szövegére. A rendkívüli küldöttgyűlés az alábbi állásfoglalást fogadta el, és felhatalmazta a PSZ vezetőségét, hogy a tárgyalások eredménytelensége esetén egységes közszolgálati figyelmeztető sztrájk szervezését kezdeményezze.

* * *

A PSZ Országos Küldöttgyűlése megerősíti, illetve támogatja a szakszervezet Országos Vezetőségének, Titkárságának a közoktatás, a közszféra munkavállalói érdekeinek védelmében tett lépéseit. A kialakult helyzetben a Pedagógusok Szakszervezete tagságának többségi véleménye alapján indokoltnak tartja a sztrájkbizottság létrehozását, valamint a tárgyalások eredménytelensége esetén szükségesnek tartja a sztrájk megszervezését.

A PSZ követeléseit az alábbiakban foglalja össze:

- Elengedhetetlen a közszféra országos érdekegyeztetésének helyreállítása, amely nem helyettesíthető bármilyen jól működő ágazati érdekegyeztetéssel.
- A közoktatás nem pedagógus alkalmazottai - az 1999. évi bérnövekedést elismerő 1,12 korrekciós szorzó és a 8,25%-os emelés együttes alkalmazásával - a 2000. évben kapjon ténylegesen garantált béremelést.
- A PSZ javaslatának figyelembevételével készüljön több évre szóló program a közoktatás felzárkóztatására, s az erre vonatkozó tárgyalások november végéig kezdődjenek meg.
- Az oktatási ágazat nemzetgazdasági átlag fölötti bérszínvonalának eléréséig minden évben érzékelhető felzárkóztató lépések történjenek. Ennek figyelembevételével kell alakítani a háromlépcsős bérendszert: a reálbér-növekedést biztosító közalkalmazotti illetménytáblát, a közoktatás szakmai szorzóit, valamint a minőségi és többletmunkát elismerő bértételeket. A kormány 2000. évről szóló javaslata nem tekinthető felzárkóztatásnak. Ezért igényeljük a minőségi és többletmunkát elismerő források növelését, a keresetek 13%-os jövő évi növekedését. A tervezettnél magasabb infláció esetén olyan bérkorrekciót, amely biztosítja a bérek reálértékének növekedését.
- Garantálni kell a közoktatási törvény előírásait, az oktató-nevelő munka minőségének fejlesztését biztosító költségvetési forrásokat az intézményfenntartó önkormányzatok számára.

Budapest, 1999. november 13.

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE
ORSZÁGOS KÜLDÖTTGYŰLÉSE

A PSZ Országos Vezetőségének helyzetértékelő ülése

Az országos vezetőség 1999. december 6-i ülésén *Borbáth Gábor* főtitkár előterjesztésében áttekintette és értékelte a közszolgálati sztrájkbizottság, valamint a SZEK vezetőinek tárgyalásait a kormány képviselőivel, valamint a közoktatás felzárkóztatására vonatkozó ágazati tárgyalások megkezdését. A tagsági vélemények alapján mérlegelte a sztrájkképességet, illetve szembesítette azt a kormány ajánlatával. Ezekkel összefüggésben megállapítást nyert, hogy

- a kormány engedett eredeti álláspontjából, mert nem zárkózik el az ágazati szint fölötti szektorális érdekegyeztetés működtetésétől;

- a 2000. évi költségvetésre vonatkozó követelések tekintetében minimális az elmozdulás, hiszen csupán

= a közoktatásban a kiemelt munkavégzésért járó keresetkiegészítés egy főre jutó összegét növelte 2000. szeptember 1-től 1650 forintról 3000 Ft/fő/hó összegre,

= 2000. március 1-től a közszféra egy részében, így a közoktatás nem pedagógus-alkalmazottainál 1,05-os illetmény-szorozót vezet be, a közalkalmazotti illetménytábla és a pótlékalap 8,25%-os emelésén túl. (A pedagógusok tekintetében a Kjt.-ben rögzített 1,19-es szakmai szorzó és a 8,25% illetménytábla alapján kell a garantált illetményt kialakítani.)

- a tervezettnél nagyobb infláció esetén a második félévben újra tárgyalásra kerülhetnek a közszféra bérei;

- a közoktatás felzárkóztatására vonatkozó tárgyalások megkezdődtek (lásd lapunk 7. oldalán).

Mindezek alapján a PSZ jelenleg országos sztrájkot nem hirdet, ám a sztrájkbizottság munkájában továbbra is részt vesz.

Az OV döntött a rendes évi küldöttgyűlés összehívásáról is. Időpontja: 2000. február 26.

MEGKEZDŐDTEK A TÁRGYALÁSOK A FELZÁRKÓZTATÁSRÓL

A PSZ Országos Vezetőségének 1999. szeptember 13-i ülésén adtuk át Pokorni Zoltán miniszternek a közoktatás felzárkóztatására vonatkozó javaslatunkat (megjelent lapunk október 7-i számában).

Az Oktatási Minisztérium "A pedagógusok felzárkóztatásának programváltozatai" című tanulmányában vizsgálta meg a PSZ javaslatát. Ezt a dokumentumot vitatták meg a minisztérium és szakszervezetek vezetői december 1-jei találkozójukon. Az Oktatási Minisztérium képviselőjében Pokorni Zoltán miniszter, Pálincás József politikai államtitkár és Sió László kabinetfőnök tárgyaltak (dr. Stark Antal helyettes államtitkár, a tanulmány szerzője sajnálatos betegsége miatt nem vett részt a tárgyaláson). A PSZ képviselőjeként Borbáth Gábor főtitkár, Árok Antal és Varga László titkárok, valamint Juhász Olga sajtómenedzser vett részt a találkozón.

Az OM tanulmánya alapvetően a PSZ-javaslat bérfelzárkóztatására vonatkozó alternatíváit, ezek megvalósíthatóságát vizsgálta.

- Az oktatási ágazat átlagkeresete a fejlett országokéhoz hasonlóan 20-30%-kal legyen a nemzetgazdasági átlag felett.

- A pedagógusfizetések ismét ériék el az egy főre jutó GDP értékét, majd az EU átlagának megfelelően az 1,4-1,5-es érték körül állandósuljanak.

- A bérek az uniós csatlakozás idejére ériék el az Európai Unió közoktatási munkavállalói átlagbéreinek 65-70%-át.

A tanulmány 1992-től vizsgálja a hazai átlagkeresetek és a GDP növekedését, és 2004-ig prognosztizálja a folyamatot, benne a felzárkóztatás ütemét. Számításokat végez a pedagóguskereseteknek az országos átlagkereset 125%-ára való emelésére. Ezt a szintet 2004-re tartja reálisan megvalósíthatónak (lásd az ábrát). Ezenkívül vizsgálja, prognosztizálja a pedagóguslétszám-változásokat, számolva a folyamatos csökkenéssel. A kívánt kereseti szint (2004. évre a nemzetgazdasági átlag 125%-a) eléréséhez 2001-től évi átlagos 13,7%-os pedagóguskereset-növekedést kalkulál, miközben az inflációs ráta 6,5%-ról 2,0%-ra csökken, az országos átlagkereset pedig 7,5 → 5%-kal nő. Természetesen a

2000. évre csupán, a már eldöntöttnek tekinthető 8,25%-kal számol.

A tárgyalás során vita bontakozott ki a felzárkóztatás viszonyítási alapról. Az OM álláspontja szerint a nemzetgazdasági arányokhoz, a PSZ álláspontja szerint a GDP-hez kellene kötni a felzárkóztatás mértékét, ütemezését.

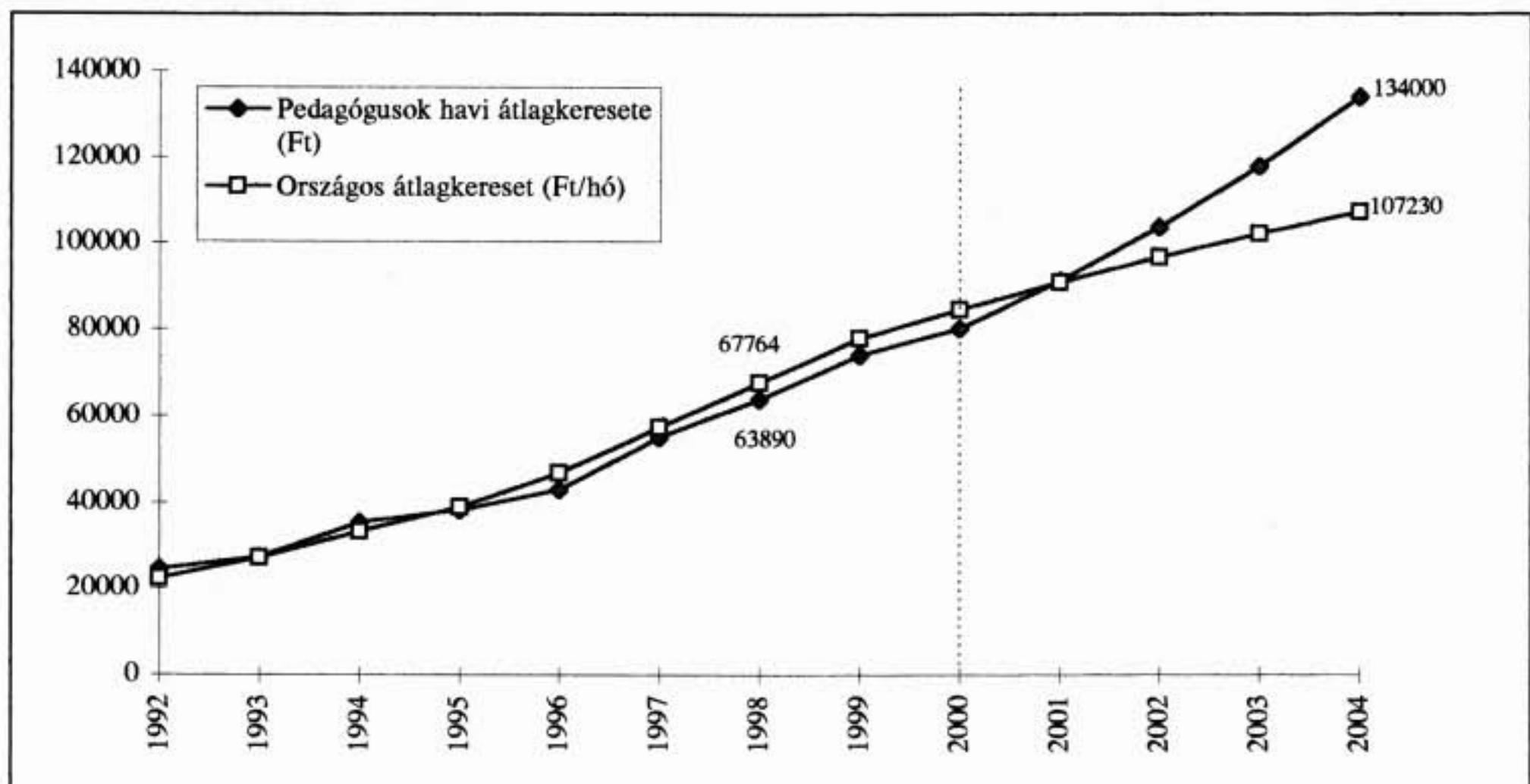
A megbeszélésen egyaránt felmerültek stratégiai és taktikai szempontok. Fontos stratégiai elemként értékelték a felek az oktatás minőségi fejlesztését és az európai integrációt. A felzárkóztatás jelentős hajtóereje lehet ugyanis a működés minőségének megjelenítése éppúgy, mint az EU-tagság révén az oktatás fejlesztésére elérhető pénzügyi források.

Mindkét fél fontosnak tartotta a kérdéskör meggyőző kommunikációját kormánykörökben és társadalmi méretekben egyaránt. A PSZ felhívta a figyelmet a pedagóguslétszámok szakmai feladatokhoz igazított, reális prognosztizációjára, valamint az 1996-97. évi kötelező óraszám emeléséhez kapcsolt keresetkompenzáció 2001. évben esedékes megszűnésére, illetve negatív hatásának ellensúlyozására.

A tárgyalások során szóba került a közoktatás finanszírozási rendszerének esetleges módosítása, a központi létszámgazdálkodás kérdése is. Például ennek német, osztrák vagy francia modellje hogyan segíthetné a közoktatás eredményesebb működését, felzárkóztatását? A gondolat realitását alátámasztja, hogy a központi normatívák összege többé-kevésbé fedezi a közoktatás bérigényét.

Végezetül a felek megállapodtak abban, hogy a felzárkóztatás középtávú modelljét 2000 márciusára közösen kidolgozzák. Az e témában december közepén sorra kerülő következő találkozóra a nemzetgazdasági kereseti arányok és a GDP-hez való viszonyítás kombinációjával jelölhető felzárkóztatási viszonyszámokat dolgoznak ki. Továbbá javaslatokat gyűjtenek össze a pedagógusigazolvány kedvezményeinek kiszélesítésére, a szakkönyvtámogatás hatékonyabbá tételére.

A felzárkóztatást szolgáló pedagóguskereset-növelés számításának alapadatai

1992-1998 - KSH-tényadatok; 1999-2000 - a vonatkozó költségvetési döntések alapján várható adatok; 2000-től prognosztizált adatok.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATAINK

A PSZ alapító tagja az Oktatásügyi Internacionálénak (OI - Education International - Internationale de l'Éducation), annak a nemzetközi szakszervezeti konföderációnak, amelyik a legnagyobbak közé sorolható a világon (talán csak az egyesített vegyipari-bányai-energetikai szakszervezeti nemzetközi szövetség nagyobb nála). Ugyanakkor az OI nem az egyetlen oktatásügyi szakszervezeti egyesülés a nemzetközi porondon.

A kelet-közép-európai változásokkal az SZVSZ (Szakszervezetek Világszövetsége) sok tagot veszített, viszont tagokat szerzett a mi térségünkben is a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége (SZSZNSZ - ICFTU angolul), amelynek az OI is tagja.

Világszinten létezik még egy másik általános szakszervezeti (nem szakmai és nem ágazati) konföderáció, a Munka Világszövetsége (MVSZ - WTUC), amelyik a keresztény szakszervezeteket tömöríti. Ennek is van egy Nemzetközi Oktatásügyi Szövetsége, amely szakmai jellegű. A keresztény szakszervezeti mozgalomnak Kelet-Közép-Európában a közelmúltban még nem voltak tagjai, de ma már a nagy lengyel pedagógus-szakszervezet, a ZNP ehhez a szakszervezeti konföderációhoz csatlakozott.

A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy az Európai Unióban az uniós kormányzati szervek tárgyalópartnereként létrejött a Szakszervezetek Európai Szövetsége (ESZSZ - ETUC), amelynek szakmai bizottságai hivatottak az adott ágazatokkal kapcsolatos érdekvédelmi kérdésekről tárgyalni, így a Szakszervezetek Európai Szövetsége Oktatásügyi Bizottsága (ESZOB - ETUCE) képviseli a pedagógusok érdekeit európai szinten.

A képlet nagyon bonyolult, és mára már folynak a tárgyalások a két nagy, világszintű szakszervezeti konföderáció között arról, hogy ha nem is egyesülnek egyelőre - bár perspektívaként ez is jelen van -, de közösen lépjenek fel olyan kérdésekben, amelyek minden munkavállaló érdekét szolgálják.

Az OI európai uniós országokban működő tagszervezetei egyben tagjai az ETUCE-nak, sőt a kelet-közép-európai országok pedagógus-szakszervezetei mára

már elnyerték az ETUCE-ban a társult tagi státust.

Természetesen mindenki előtt ismert, hogy a PSZ itthon tagja a SZEK-nek (Szakszervezetek Együttműködési Fóruma), amely több, a költségvetési szférához tartozó szakszervezetet tömörít. A SZEK pedig föderációként mára már tagja az ESZSZ-nek.

Így érthető, hogy miért vett részt *Borbáth Gábor*, a PSZ főtitkára - egyben a SZEK alelnöke is -, Brüsszelben, az ESZSZ VB ülésén 1999. szeptember 16-17-én. A VB munkálatainak fontos témák kerültek terítékre, amelyek nem csupán a pedagógustársadalmat érintik Európában, hanem gyakorlatilag minden munkavállalót. Ezek közül feltétlenül meg kell említenünk az Európai Szociális Chartát, az Emberi Jogok Chartáját, az Európai Üzemi Tanácsok kérdését, a Stabilitási Paktumot, a Kollektív Szerződéseket Koordináló Bizottság létrehozását, a szakképzés rendezését, a férfi-nő esélyegyenlőség biztosítását.

Talán innen nézve ma még nem érzékeljük teljes mértékben ezeknek a kérdéseknek a súlyát. De gondoljuk csak végig, hogy a multinacionális vállalatok már jelen vannak a mi térségünkben, ahol számukra a munkaerő olcsóbb, mint a fejlett nyugati országokban, és ez a munkavállalók szempontjából sem ott, sem itt nem jó. És számoljunk azzal, hogy ha az EU-hoz való csatlakozás után biztosítják a szabad munkaerő-áramlást e térségben, annak komoly következményei lesznek, amennyiben előre nem rögzítjük a munkavállalók jogait - és főleg a bérezés kérdéskörét. Ezért fontos, hogy a kollektív szerződés egy nemzetközi nagyvállalaton belül egyformán érvényes legyen a vállalat minden dolgozójára, bármelyik országban, ahol a vállalatnak részlegei vannak. Ehhez szükséges az Európai Üzemi Tanácsok létrehozása. De ha a saját portánkat nézzük, meg kell védenünk a minőségi, mindenki számára elérhető közoktatást, a szakmaiságot, hogy ne alkalmazhassanak pedagógusként olyant, aki nem rendelkezik megfelelő képzettséggel, és ezért kevesebbet fizetnek neki... és sorolhatnám. De ezt már ismerjük.

Természetesen arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy térségünkben, Kelet-

Közép-Európában az oktatásban dolgozók hátrányos helyzetük miatt egyre gyakrabban kénytelenek a sztrájkot választani jogaik érvényesítésére. Csehországban, Szlovákiában, Bulgáriában, Lengyelországban, nálunk a pedagógustüntetések és figyelmeztető sztrájkok egymást követték. A jelenség mindenhol ugyanaz. Egyre kevesebb pénz jut az oktatásra, az állam kivonul a közoktatás finanszírozásának területéről, a decentralizálás jogcímén áthárítja a finanszírozást a területi önkormányzatokra, és ennek egyenes következménye a kötelező óraszám növelésére tett kísérlet, az alkalmazotti létszámcsökkentés, az osztálylétszám növelése stb., és mindezek mögött ott áll az a világbanki program, amely az oktatás átszervezése címen ebbe az irányba tereli szakmánkat.

Persze nincs új a nap alatt. Hasonló folyamat zajlott le a dél-amerikai országokban is és mindenhol, ahol a világbanki átszervezési programot elindították, mivel az adott országnak hitelre volt szüksége. Csak az a gond, hogy nálunk minőségi közoktatás volt, és ma sincs még igazán fizetőképessé kereslet a magánoktatásra. Ezért is szükséges a nemzetközi összefogás. Mert ha ismerjük egymás tapasztalatait, talán esélyünk van arra, hogy elkerüljük azt a rosszat, amire máshol már volt precedens. És talán meghallgatnak a kormányok is...

Emlékeztetni szeretnék arra, hogy minden akciónk során támogattak az OI-tagszervezetek tiltakozó táviratokkal, sőt személyes jelenléttel. És mi is ott voltunk, ahol szükség volt a támogatásra (így pl. Lyonban, ahol a G7-ek ülése alatt a francia szakszervezetek tiltakozó tüntetést szerveztek).

Borbáth Gábor az ETUCE Európai Regionális Bizottságának tagja. És ez azért fontos, mert Kelet-Közép-Európa jellegzetes gondjait nem lehet egy kalap alá venni teljesen az Európai Unió tagállamainak problémáival. És így lehetőségünk van arra, hogy jobban odafigyeljenek ránk.

Az ETUCE Európai Regionális Bizottsága december 13-14-én tartja következő ülését, ahol a magyar pedagógusokat újra a főtitkár képviseli majd.

V. T.

a PSZ nemzetközi felelőse

Az 1997-ben kötött Amszterdami Szerződés úgy hivatkozik az *Európai Szociális Chartára* mint az EU-tagállamok által követendő munkavállalói és szociális jogok forrására. Mi is az EU-ba készülünk. Íme az Európai Szociális Charta néhány alapjoga:

- Munkához való jog
- Szervezkedési jog
- Kollektív alkuhoz való jog
- Társadalombiztosításhoz való jog
- Szociális és egészségügyi ellátáshoz való jog
- A család joga a szociális, jogi és gazdasági védelemre

MIRE FIGYELJÜNK A HELYI KÖLTSÉGVETÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSEKOR?

A költségvetési törvény parlamenti vitájával párhuzamosan már javában folyik a helyi önkormányzatok jövő évi költségvetésének előkészítése. Az egyeztetések során valószínűleg az idén is felmerülnek a kérdések: sok-e, kevés-e vagy éppen elegendő a közoktatási intézményeknek szánt pénz? A tapasztalat sajnos azt mutatja, hogy e kérdésekre a pedagógus-érdekképviselő és a közoktatás-tervezés általában - konfliktushelyzetet előidéz - ellentétes válaszokat ad. Az eltérő álláspont az intézményfinanszírozási probléma különböző megközelítéséből adódik.

A pedagógus-érdekképviselő természetesen az álláshelyek minden áron való megtartásában és az intézményekben megszerezhető jövedelmek lehető legnagyobb mértékű növelésében érdekelt, ezért az előirányzatok mértékének megítélésakor valójában nem a fenti kérdésekre keres választ, hanem arra, hogy a tervezett forrás az aktuális szakmai program és a változatlan intézményszerkezet megtartása mellett biztosítja-e a „zavartalan” működést. E bázis-szemlélet alapján a szakszervezeti szakértők nyilván csak akkor érzik megnyugtatónak a helyzetet, ha a következő évben a tárgyévénél jóval több forrást használhatnak fel a közoktatási intézmények.

A közoktatási intézményfenntartó helyi önkormányzatok is érdekeik szerint transzponálják „a sok-e, kevés-e vagy éppen elegendő” kérdéskört. A döntéshozó testületek azt vizsgálják, hogy az intézményfinanszírozásra szánt előirányzatok feladatarányosak-e, azaz a kötelező és a vállalt feladatok elvégzéséhez pontosan annyi forrás áll-e az intézmények rendelkezésére amennyi indokolt, szükséges és elégséges. Ez a megközelítés természetesen azt is eredményezheti, hogy egyes intézmények esetében az előirányzat nem növekszik vagy kevesebb lesz.

A közoktatás-tervezéssel nem foglalkozók előtt is nyilvánvaló, hogy a költségvetés tervezését a feladat és nem a bázis oldaláról célszerű megközelíteni, így egyre több intézményfenntartó alkalmazza a feladatarányos intézményfinanszírozási módszerekre alapozott költségvetés-tervezési eljárást, amelynek lényege a következő:

A közoktatási intézményfenntartó helyi önkormányzatok kötelező közoktatási feladatait és a feladatellátás szakmai paramétereit, továbbá a finanszírozás szakmai megalapozását alapvetően a közoktatási törvény, az ellátási volumén (a kapacitásigényt) pedig az ellátandó óvodások, tanulók, kollégisták létszáma, a szakszargon kifejezésével élve a „feladatmutatók száma” és a jóváhagyott pedagógiai program együtt határozza meg.

Az egyes intézményekben ténylegesen kialakított csoportokhoz, osztályokhoz a jogszabály és a helyi pedagógiai program óraterve alapján foglalkozási órakeretek rendelhetők, amelyeket a különböző egyéb pedagógiai feladatok ellátására és a „kedvezményekre” felhasználható további órakeret egészít ki heti ellátandó órátömeggé. Ezt elosztva az egyes beosztott pedagógus-munkakörökre megállapított kötelező órászámmal, megkapjuk a számított feladatellátási egységeket (a számított pedagógus-álláshelyek) számát. A közoktatási intézményekben dolgozók számára nyilvánvaló, hogy a számított pedagógus-álláshelyek száma nem egyezhet meg a feladat ellátásához szükséges tényleges létszámmal, mivel a legkritikább esetben optimális szakpárosítások, a rendszeres túlórák és a helyettesítések, a látenszen megjelenő vezetői, közalkalmazotti tanácsai stb. „órakedvezmények” miatt a feladat maradéktalan elvégzéséhez további, úgynevezett kiegészítő álláshelyek kellenek. Az intézményátvilágítási tapasztalatok azt mutatják, hogy az óvodákban 3-5 %, az általános iskolákban 7-8

%, a gimnáziumokban 10-15 %, a szakképző intézményekben akár 17-18 % ilyen „kiegészítő álláshely” is szükséges lehet. A feladatellátáshoz indokolt pedagóguslétszámot tehát jó közelítéssel a tényleges csoportszámokra, a jogszabályi paraméterekre és a pedagógiai programok helyi óratervére alapozottan számított pedagógus-álláshelyek és a kiegészítő álláshelyek számának összege adja.

A fentiek alapján belátható, hogy az egyes intézmények költségvetési előirányzatát úgy kell kialakítani, hogy a tényleges csoportok, osztályok nevelésének, oktatásának pedagógiai program szerinti ellátásához a fenti algoritmus alapján meghatározott szükséges és elégséges pedagóguslétszám, valamint a pedagógusok konkrét besorolás szerinti illetménye és a munkavégzés ellenértékét képező teljes jövedelme biztosított legyen.

Következésképpen az ismertetett eljárással megállapított pedagóguslétszám nem képezheti költségvetési vita alapját, továbbá az általában megállapított „fűnyíroszerű” x %-os létszámleépítésnek vagy a szakszervezeti érvekre alapozott minden áron való álláshely-megtartás követelésének a konkrét intézmények esetében egyaránt nincs szakmai alapja. A pedagóguslétszám-felesleget vagy hiányt intézményenként, nagyobb településen pedig a teljes ellátórendszer tekintve egyedileg, illetve intézményfenntartó önkormányzatoként kell megvizsgálni annak szem előtt tartásával, hogy a feladatellátáshoz indokolt pedagóguslétszám nem egyfajta feladatellátási finanszírozási normatényező. Következésképpen a tényleges pedagógusok besorolásainak megfelelő garantált illetményelemeket, kötelező pótlékokat és az egyéb kötelező illetményelemeket nem lehet globálisan vagy normatívan megállapítani.

A közoktatási feladatok ellátásához természetesen nem csak pedagógusok szükségesek. A pedagógiai munkát közvetlenül segítő, a dajkák stb., feladat- és csoportszámmutatóktól függő létszámát a közoktatási törvény állapítja meg, az egyéb kiegészítő közalkalmazottak létszáma pedig a helyi ellátórendszerrel függ. Ebben az értelemben a nem pedagógus létszám is feladatarányos.

Az intézmények működési kiadásai döntően két részből tevődnek össze. A nagyobb részt (75-85 %) a bérek és közterhek képviselik, s általában kevesebb (15-25 %) jut a dologi kiadásokra. Az utóbbiak döntő mértékben az intézményi vagyoni működtetését szolgálják, ezért inkább létesítmény- és nem feladatfüggők, így a dologi előirányzatnak teljes egészében fedeznie kell a szükségletet. Ellenkező esetben az évközben jelentkező esetleges hiányt a bér-megtakarításokból kell fedezni.

A feladatarányos helyi közoktatás-finanszírozásra alapozott előirányzat-tervezési módszer megismerését követően egyszerű kérdések felsorolásával rátérhetünk arra, hogy mire figyeljenek a helyi szakszervezeti szakértők a jövő évi költségvetések előkészítése során.

1. Célszerű megvizsgálni, hogy a forrásokat a tanulólétszámok és az átlaglétsszámok alapján számított csoport- és osztályszámokra vagy a tényleges csoport- és osztályszámokra alapozottan határozzák-e meg? (Az utóbbi javasolt.)

2. Vizsgálni kell, hogy az ellátandó órátömegek meghatározásához a jogszabályi előírások mellett figyelembe veszik-e a pedagógiai programban korábban jóváhagyott helyi óraterveket, órakereteket.

3. Az önkormányzat akkor tesz eleget közoktatási feladatellátási kötelezettségének, ha intézménye számára a feladatparamétereket a közoktatási törvénynek megfelelően biztosítja. Célszerű megvizsgálni, hogy a kötelező és nem kötelező tanórai

foglalkozási órakeret, az egyéni foglalkozásra stb. rendelkezésre álló órakeretet biztosítják-e az intézményeknek.

4. Át kell tekinteni, hogy biztosított-e a feladatellátáshoz szükséges létszám, azaz a számított álláshelyek mellett a megfelelő számú kiegészítő álláshely is rendelkezésre áll-e az intézménynek? (A kiegészítő álláshely fogalmának meghatározását lásd előbb.)

5. A tényleges feladatokat, a korábbi felhasználási arányt és a feladatokat ellátó tényleges létszámot figyelembe véve rendelkezésre áll-e a szükséges bértömeg? Van-e keret a nem kötelező illetményelemekre, biztosítják-e a kiemelt munkavégzésért járó kereset kiegészítést?

6. Nem érzékelhető-e a dologi kiadások „alultervezése”, amelyeket később az esetleges bérmegetakarításokból kompenzálni kell? (Ha figyelnek rá, az energiaárak és az egyéb szolgáltatási díjak jól tervezhetők.)

7. Jogszabály szerint biztosított-e forrás a tanulók tankönyvvásárlásának, a pedagógusok szakkönyvvásárlásának támogatására?

8. Biztosítják-e a pedagógusok kötelező hétévenkénti továbbképzésének teljesítéséhez szükséges forrást, melyek a hozzájárulás helyi feltételei?

9. „Fűnyírószerű” x %-os létszámleépítést tervez-e a helyi költségvetés vagy a létszámmozgásokat a feladat és a kapacitásigény változása mentén tervezik? (Nyilvánvalóan az utóbbi eljárás követése célszerű.)

10. Sok helyen a javasolt 3 %-os létszámleépítést csak a nem pedagógus közalkalmazottak elbocsátásával kívánják megoldani. Célszerű megvizsgálni hogy a feladatellátáshoz és az intézmény-

üzemeltetéshez hány nem pedagógus szükséges. A tervezett „kiszegítő” létszám vajon biztosítani tudja-e a feladat zavartalan ellátását?

11. A költségvetési törvény (a tervezet szerint) a jövő évben jelentős pénzeszközöket biztosít taneszközbeszerzésre. A támogatást a megyei közalapítványok kapják meg, amelyek a keret jelentős részét csak a kötelező taneszköz jegyzékben szereplő felszerelések beszerzésének támogatására használhatják. A támogatás megszerzésében valószínűleg előnyt fognak élvezni azok a fenntartók, amelyek maguk is terveznek erre a célra forrást (önrészt). Indokolt lehet tehát megnézni, hogy az önkormányzati költségvetés tervezői gondoltak-e erre.

12. Előfordulhat az is, hogy egyes önkormányzatok (különösen ott, ahol nincs a közoktatás helyi irányításáért felelős szakember) rosszul igénylik a normatív állami támogatást, ugyanis a jogcímek és az igénylési feltételek számtalan olyan közoktatási meghatározást, szakmai fogalmat tartalmaznak, amelyet a csak költségvetéssel foglalkozók nehezen értelmeznek. Ezért célszerű lehet megvizsgálni, hogy a fenntartó közoktatási szempontból helyesen közelítette-e meg a kérdést, és az összes számára lehetséges jogcímen igényelt-e normatívát.

Természetesen mindenki tisztában van azzal, hogy jó lobbyzással és érveléssel elvileg jelentős többletforrásokhoz lehet jutni, de az is nyilvánvaló, hogy a feladatarányos közoktatás-finanszírozási módszer ismerete segít megvilágítani az egyes előirányzatok kialakítási folyamatát, segít elfogadtatni az előirányzatok összegét. A cikk ehhez kívánt hozzájárulni.

Borbola István

ÉRTÉKELÉSEK A HÁTSÓ BORÍTÓ ÁBRÁJÁHOZ ÉS TÁBLÁZATÁHOZ

A) A vállalkozási (verseny-) és a költségvetési szféra kereseti arányai régiók szerint

A vállalkozási szférában a központi régió (113,1%), ezen belül Budapest (115,4%) rendelkezik a legmagasabb keresettel. Közép- és Nyugat-Dunántúl az országos átlag körül található, bár ezen belül jelentős különbségek vannak az egyes megyék között. Pl. Fejér megyében 108,3%, Zala megyében 94,7%. Dél-Dunántúl, Dél-Alföld, Észak-Magyarország jelentősen elmarad az országos átlagtól. Észak-Alföld (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyék) lemaradása meghaladja a 10%-ot, a központi régióhoz viszonyítva a 25%-ot. A differenciákat számos tényező okozza, ám a legnagyobb hatása a gazdasági struktúra földrajzi eltéréseinek, valamint a munkaerő-piaci különbségeknek lehet. Az egyes térségek közötti különbségek nem lebecsülhetők, ám az eddigi tapasztalatok szerint mégsem indítottak el olyan migrációs folyamatot, amely a hazai munkaerőpiacra érdemleges hatást gyakorolhatott volna. Mindez jelzi a magyar munkaerő immobilitását, röghöz kötöttségét.

A költségvetési szféra adatai a főváros kivételével nagyon homogének. A 19 megye kereseti aránymutatója alacsony szóródással 60% körül alakul. Ennek oka az egységes bérrendszerben (közalkalmazotti, köztisztviselői) és a garantált illetmény alsó határán álló bérekben keresendő. A magasabb fővárosi átlag a köztisztviselők nagyobb arányával (kormány- és központi hivatalok) magyarázható.

Összegezve: a közszféra - egységesen - jelentősen elmarad a versenyszférától, s e szektor tetemes hátránya főként a közalkalmazottakra koncentrálódik.

B) A költségvetési szféra összehasonlító kereseti adatai önmagukért beszélnek. A közszféra egésze a versenyszférában dolgozók keresetéhez viszonyítva 64,2%-ot tett ki 1998-ban. Az előző évhez képest 1,6 százalékponttal romlott. A bérolló tehát tovább nyílt. A relatív kereseti elmaradás az oktatásban a legnagyobb - 47,4%. A helyzet tarthatatlanságát fokozza, hogy ebben az ágazatban a legmagasabb a diplomások aránya. Miközben a versenyszférában tovább folytatódott a felsőfokú végzettségűek átlagot meghaladó keresetnövekedése (felértékelődött a tudás, a szakértelem), a költségvetési szférában ezzel ellentétes jelenséget tapasztalunk. A lemaradás a közigazgatás, társadalombiztosítás területén a legkisebb, "csupán" 20,2%. Az ágazatokon belül az egyes alágazatok között további szóródás tapasztalható. A negatív "rekordot" az alapfokú oktatás és óvodai nevelés tartja. Itt több mint 50%-os az elmaradás.

Társadalmi értékrendünkre jellemző kórtünetet demonstrálják a számok. A legkevesbé lemaradó alágazatok közé tartozik például az állategészségügyi ellátás. Itt a versenyszférához képest csupán 8,1% a hiány. A humán szférában (oktatás, szociális ellátás, humán egészségügy) ennek többszöröse a lemaradás. Kezeljünk mindent a maga értékén, mondhatnánk türelmes iróniával, ha nem lenne véresen komoly a dolog. A súlyosan torzult társadalmi szemlélet szerint az az érték, ami belátható időn belül (lehetőleg azonnal) jövedelmet hoz, pénzt, profitot termel. Az erre való kíméletlen törekvés dominanciája mellett az emberrel, a gyermekkel való foglalkozás (oktatás-nevelés, gyógyítás) jelentéktelenné, értéktelenné vált. Hiszen ezek az ágazatok csak fogyasztják a költségvetés milliárdjait, e szemlélet szerint értéket nem teremtenek! De hát akkor mi végre vagyunk mi a világon?!

Árok Antal

KÖZOKTATÁSUNK A XX-XXI. SZÁZAD FORDULÓJÁN

Pedagógus-életmód az 1990-es években

ÍRTA: LANNERT JUDIT

A következő oldalakon a szerző Tanári életmód a kilencvenes években című felméréséből és értékeléséből adunk közre - valamelyest rövidítve - néhány fejezetet, amely eredetileg - az Országos Köznevelési Intézet - Kutatási Központ összeállításaként a Tanári pálya és életkörülmények - 1996/97. című tanulmánygyűjteményben látott napvilágot, az OKKER Kiadó gondozásában. Köszönjük a szerző szíves hozzájárulását az újraközléshez.

Tanári életmód - egy lakossági vizsgálat tükrében

1997-ben sor került a lakosság körében is egy reprezentatív vizsgálatra, amely a szabadidős tevékenységeket is feltérképezte. Ez lehetővé teszi, ha korlátozott mértékben is, hogy összehasonlítsuk a tanárok szabadidős tevékenységstruktúráját a lakossággal. (...) Mind a tanárok, mind a lakosság körében a három legkedveltebb tevékenység az olvasás, a kirándulás és a barátokkal való összejárás (lásd az 1. táblázatot). A tevékenységek rangsorában még hasonló helyen szerepel a két csoportnál a sportolás és a nyelvtanulás. A tanárok kevésbé barkácsolnak, kézimunkáznak és járnak vendéglőbe, mint a lakosság, viszont többet járnak hangversenyre, többet használják a számítógépet. A moziba, színházba járás mindkét csoportnál a rangsorban hasonló helyen szerepel, de a tanárok sokkal inkább említették ezt a tevékenységet. Megfigyelhető, hogy a barkácsolást, kézimunkázást, illetve a vendéglőbe járást leszámítva minden tevékenységet gyakrabban említettek a tanárok, vagyis feltételezhető, hogy a szabad idejüket intenzívebben töltik, mint a lakosság általában.

1. táblázat A különböző tevékenységek művelésének gyakorisága a tanárok és a lakosság körében, 1997 (%)

	Tanárok	Lakosság	Különbség
Olvasás	97,0	93,1	3,9
Kirándulás	80,8	58,1	22,7
Barátokkal összejárás	72,2	69,2	3,0
Moziba, színházba járás	70,7	43,4	27,3
Barkácsolás, kézimunka	48,7	82,0	-33,3
Számítógép-használat	37,9	19,8	18,1
Sportolás	31,9	27,4	4,5
Hangversenyre járás	31,7	12,9	18,8
Nyelvtanulás	23,1	15,7	7,4
Vendéglőbe járás	17,1	42,2	-25,1

Kérdés, vajon a tevékenységstruktúra mennyiben tér el a két vizsgált csoport között. Főkomponens-elemzéssel négy faktorra oszlottak a tevékenységek. (A főkomponens-elemzés által kapott faktorok a lakosságnál a szórás 66,4%-át, a tanárok esetében a szórás 50,6%-át magyarázzák.) Ezek a nyalábok sokban megegyeznek a két sokaság között, de vannak eltérések is (lásd a 2. táblázatot). A négy tevékenységnyalábból az egyik mindkét soka-

ságnál tulajdonképpen magába ötvözi a legtipikusabb tevékenységeket. A lakossági fő tevékenységshalmaz kevésbé differenciált, szinte minden tevékenység része, kivéve a barkácsolást és a hangversenyre járást. A tanároknál sajátosan negatív előjelet kapott a barkácsolás, kézimunkázás. A korábbiakban már volt arról szó, hogy ez a tevékenység nem illeszkedik a sajátosan szellemi-orientált pedagógusi tevékenységstruktúrába. Egy újabb különbség az, hogy a hangversenyre járás része e nyalábnak, szemben a lakossági fő tevékenységshalmazzal, ami mutatja, hogy a tanárok szabad idejének inkább része az elitkultúra. A számítógép-használat, illetve a nyelvtanulás itt azért nem része a tanári fő tevékenységnyalábnak, mert ezek azok a tevékenységek, amelyek igazán strukturálják a pedagógusok szabad idejének eltöltését. A második, kommunikációkedvelő tevékenységfaktor színesebb a lakosság esetében, mint a pedagógusoknál. A lakosság esetében ez inkább alkot egy elitkultúra-fogyasztást mutató blokkot, míg a tanárok esetében a hangversenyre való járás esetében bipolaritást tapasztalhatunk, tehát itt elsősorban a kommunikáció a lényeg (barátokkal való összejárás, nyelvtanulás, vendéglőbe járás). A következő tevékenységnyaláb foglalja magában az olyan hagyományos gyakran végzett tevékenységeket, mint az olvasás, kirándulás, a barátokkal való összejárás. Itt megjelenik a kézimunkázás, barkácsolás a pedagógusoknál, míg a lakosság esetében a számítógép-használat negatív előjellel szerepel, tehát ezzel a tevékenységgel nem jár együtt a többi hagyományos szabadidős tevékenység a lakosság esetében. E két sajátosan viselkedő tevékenység, a barkácsolás, kézimunka, illetve a számítógép-használat összekerül a negyedik nyalábban, amely nyaláb (a tanároknál az olvasással ellentétesen járva) kifejezetten a nem intellektuális szabadidős tevékenységeket foglalja magában. Azt mondhatjuk, hogy azoknak a hagyományosan kulturális tevékenységeknek az esetén (olvasás, barátokkal való összejárás, mozi, színház, kirándulás, sportolás), ahol az említések gyakorisága, illetve a tevékenységnek a tevékenységssorrendben elfoglalt helye megegyezett a két populáció között, ott azok a struktúrában is hasonlóan helyezkednek el. Azok a tevékenységek viszont, amelyek művelésében igen nagy a különbség a lakosság és a tanárok között (hangversenyre járás, barkácsolás, nyelvtanulás, számítógép-használat), másképpen rendeződnek el a két mintában.

2. táblázat A lakosság és a pedagógusok tevékenységstruktúrája

	Fő tevékenységshalmaz		Kommunikációkedvelő		Hagyományos		Nem intellektuális	
	lakosság	tanár	lakosság	tanár	lakosság	tanár	lakosság	tanár
Barátokkal való összejárás	0,749	0,453		0,229	0,178	0,293		
Barkácsolás, kézimunkázás		-0,251				0,725	0,974	0,192
Hangverseny		0,609	0,763	-0,192	0,239			
Kirándulás	0,613	0,328	0,240		0,275	0,587		
Moziba, színházlátogatás	0,691	0,658	0,371					
Nyelvtanulás	0,221		0,784	0,923				
Olvasás	0,185				0,898	0,516		-0,373
Sportolás	0,479	0,494	0,562					0,252
Számítógép-használat	0,393		0,580		-0,193		0,171	0,871
Vendéglőbe járás	0,777	0,535	0,206	0,286				

A cellákban a 0,15 feletti faktorsúlyok találhatók.

Érdeemes megvizsgálni, vajon ezek a tevékenységek hogyan strukturálják az adott népességet. A már előbb elemzett 10 tevékenység alapján négy jellemző csoportra osztottuk a pedagógusokat és a lakosságot. Mindkét populációban jellemzően elkülönül az aktív és a passzív csoportja (lásd a 3. táblázatot). A lakosság esetében teljesen tisztán képződik ez a két csoport, vagyis az egyik minden tevékenységet nagyon gyakran végez, a másik viszont egyik tevékenységet sem végzi gyakran. A pedagógusok esetében a passzív csoportja szintén ritkán végzi az adott tevékenységeket, kivéve egyet, a barkácsolást, kézimunkázást. Sajátos módon, míg a kézimunkázás a lakosság esetében együtt jár más tevékenységek végzésével, addig a pedagógusok esetében ez egyfajta passzivitást sugall. A lakosságnak mintegy 38%-a bizonyult teljesen passzívnak, míg a tanárok esetében ez csak 27%. Mindkét mintában kialakult egy olyan csoport, amely szeret olvasni, moziba járni, és viszonylag keveset sportol. A mozirajongók tábora - érdekes egy-

beesés! - mindkét csoportban 21%-ot tesz ki. A pedagógusok esetében két aktív csoporttal is találkozunk, a modern és a hagyományosan aktívakkal, míg a lakosság esetében csak eggyel, amely csoport viszont mindent igen intenzíven csinál. A lakosság 22%-a mondható igazán aktívnek, míg a tanárok esetében ez 16%, de ha idevesszük a hagyományosan aktívakat is, akkor ez az arány már 51%.

A pedagógusok, mint láthattuk, aktívabbnak bizonyultak a lakoságnál, sajátos pozíciójuk és a társadalomban betöltött szerepük is természetesen erre predesztinálja őket. A magyar népesség - a tanárokat beleértve - szívesen tölti szabadidejét olvasással, a barátokkal, kirándulással, moziba járással. A költségesebb, illetve modernebb tevékenységek már jobban megosztják mind a tanár, mind a szélesebb lakosság csoportjait. Mindazonáltal a tanárok tevékenysége talán nem annyira struktúrájában, mint inkább intenzitásában különbözik a teljes népességtől.

3. táblázat A lakosság és a pedagógusok jellemző csoportjai a szabad idő eltöltését tekintve*

Lakosság	Passzív	Mozirajongó	Közepesen aktív, passzív, de nem jár moziba	Aktív
Barátokkal való összejárás	1,72	1,10	1,03	1,03
Barkácsolás, kézimunka	1,23	1,17	1,15	1,13
Hangversenyre járás	1,99	1,83	1,96	1,62
Mozi-, színházlátogatás	1,98	1	2	1,04
Nyelvtanulás	1,99	1,96	1,93	1,4
Olvasás	1,15	1,01	1,04	1,01
Számítógép-használat	1,97	1,85	1,9	1,36
Sportolás	1,97	1,91	1,79	1,07
Kirándulás	1,82	1,25	1,25	1,03
Vendéglőbe járás	1,96	1,45	1,52	1,08
Fő	569	317	276	334
Arány	38%	21%	18%	22%
Pedagógus	Passzív	Mozirajongó	Hagyományos aktív	Nem barkácsoló, modern társas aktív
Barátokkal való összejárás	1,47	1,23	1,2	1,2
Barkácsolás, kézimunka	1,54	2	1	1,98
Hangversenyre járás	1,91	2	1,63	1,02
Mozi-, színházlátogatás	2	1	1,03	1,05
Nyelvtanulás	1,84	1,77	1,76	1,67
Olvasás	1,06	1,04	1,01	1,01
Számítógép-használat	1,69	1,63	1,61	1,51
Sportolás	1,83	1,67	1,63	1,55
Kirándulás	1,33	1,19	1,11	1,15
Vendéglőbe járás	1,97	1,8	1,8	1,69
Fő	659	502	855	394
Arány	27%	21%	35%	16%

* Klasztermagpontok a cellákban: minél jobban közelít az 1-hez, annál inkább jellemző a tevékenység az adott csoportra.

Nyarási szokások

Az 1970-es tanári életmódot vizsgáló kutatók még azt írták, hogy ismerve a kialakulatlan vakációkultúrát, kedvezőnek kell tekinteni azt az adatot, hogy a hetvenes évek elején Budapesten a pedagógu-

sok 40-50%-a és vidéken is 20-30%-a mind a két vizsgált évben nyaralni volt.

Akkor a következő arányokat kapták:

4. táblázat Voltak-e nyaralni a pedagógusok az utolsó két évben, 1970 (%)

	Budapest			Vidék		
	ált. iskola	gimná- zium	szak- közép- iskola	ált. iskola	gimná- zium	szak- közép- iskola
Nem volt nyaralni	22	14	8	30	27	24
Egyik évben két hetet vagy kevesebbet, vagy egyik évben több mint két hetet	23	24	16	32	29	28
Két évben két hetet vagy kevesebbet, vagy két évben, egyikben két hétnél többet	27	23	39	26	21	31
Mindkét évben több mint két hetet	28	39	37	12	23	17
Összesen	100	100	100	100	100	100

Míg a korábbi vizsgálat két év nyaralási szokásait firtatta, az 1996/97-es vizsgálat csak egy évre kérdezett rá, ezért az összeha-

sonlítás sajnos igen nehézkes. 1996/97-ben a budapesti tanárok 61%-a, a vidéki tanárok 45%-a volt nyaralni.

5. táblázat Volt-e nyaralni az idén, 1996/97 (%)

	Budapest				Vidék			
	ált. iskola	gimnázium	szakiskola	összesen	ált. iskola	gimnázium	szakiskola	összesen
Nem volt nyaralni	39	39	42	39	56	48	60	55
Kevesebb mint egy hetet	23	20	17	21	22	26	16	22
Egy-két hetet	19	22	13	19	14	14	11	13
Több mint két hetet	19	20	29	21	9	12	12	10
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100

A pedagógusok közül ma a hetvenes évekhez képest úgy tűnik, kevesebben nyaralnak. Különösen igaz ez a szakmai középiskolákban tanító pedagógusok esetében (lásd a 6. táblázatot). Érdekes módon míg a hetvenes évek során a budapesti tanárok körében sokkal nagyobb eltéréseket lehetett tapasztalni a különböző iskolatípusban tanítók közt a nyaralást illetően, addig vidéken kiegyenlí-

tettebb volt a kép. Ez a tendencia a kilencvenes évekre éppen megfordulni látszik: Budapesten minden iskolatípusban közel egyenlő mértékben voltak a pedagógusok nyaralni, míg a vidéken tanítók esetében, amellet, hogy a hetvenes évekhez képest még jobban leszakadtak a budapestiektől, a különböző iskolatípusok közt ebben a dimenzióban, úgy tűnik, felerősödtek a különbségek.

6. táblázat A megkérdezés évében nyaralók aránya 1970-ben és 1996/97-ben az adott csoporthoz tartozók százalékában

	Budapest			Vidék		
	ált. iskola	gimnázium	szakiskola	ált. iskola	gimnázium	szakiskola
1970	66	74	84	54	58	62
1996	61	62	59	45	52	39

Forrás: számolt adat a két kutatásból

Mind az 1970-es vizsgálat, mind a mostani vizsgálat rákérdezett a vakáció eltöltési módjára is. Az 1970-es vizsgálat során, mivel időmérleget mértek, a nyári nyolc hét megoszlását vizsgálhatták, amelyből kitűnt, hogy a szabadidő felét otthon, passzív pihenéssel töltik a pedagógusok. A legfrissebb adatok, lévén nem időmérlegadatok, ezzel az információval nem szolgálhatnak, de a nem otthon töltött vakáció megoszlására már tudunk valamilyen összehasonlítást végezni. Úgy tűnik, történtek változások az elmúlt negyedszázad folyamán. A legszembetűnőbb, hogy a nyaralási szokásokat tekintve is ma már egységesebb a kép. A kilencvenes évek folyamán Budapest és a vidék között eltűnni látszik a vidéki és a fővárosi tanárok nyaralási szokásai között a különbség, mint

ahogy a különböző iskolatípusok pedagógusai között is kisebb az eltérés ebben a tekintetben (lásd 7. táblázatot). A másik szembetűnő tendencia az, hogy habár örömdetesen megnövekedett a külföldi utazások aránya, ez nagymértékben a belföldi utazások rovására történt. Ez felhívja a figyelmet arra, hogy ezen a téren sajnos romlás történt. A falusi turizmus még kevésbé fejlett, illetve az információk nehezen hozzáférhetőek. A hetvenes évek során a beutalói rendszer magasán tartotta a belföldi utak iránti keresletet, de ez a fajta szociális üdültetés a kilencvenes évek folyamán jószíval teljesen megszűnt, ma pedig a külföldi programok gyakran mind áraik, mind kínálatuk tekintetében vonzóbbak, mint a magyarországiak.

7. táblázat A rokonoknál, telken, magyarországi illetve külföldi üdülésen eltöltött idő (%)

	Budapest			Vidék		
	ált. iskola	gimnázium	szakiskola	ált. iskola	gimnázium	szakiskola
1970						
Rokonnál, telken	30	32	29	40	50	58
Üdülés Magyarországon	39	32	50	40	32	8
Külföldön	30	35	21	20	18	33
1996						
Rokonnál, telken	41	55	46	42	40	44
Üdülés Magyarországon	25	21	25	29	24	24
Külföldön	34	25	28	30	37	32

Felmerül a kérdés, vajon milyen tényezők hatnak a nyaralási szokásokra. Regresszióelemzést végezve arra a meglepő eredményre jutottam, hogy a pedagógusok havibére, illetve éves jövedelme nem befolyásolja azt, hogy voltak-e nyaralni vagy sem. (Azt természetesen már befolyásolhatja, hogy hol nyaralt, de itt elsősorban az érdekelt, hogy az az igény, hogy valaki a szabad idejét ne csak otthon töltsse, mitől függ.) A nyaralási hajlam nagymértékben együtt jár az egyéb szabadidős tevékenységekkel. Ezért, hogy jobban áttekinthető legyen, ezekből a változókból kreáltam egy aktivitási indexet. Az indexbe a következő változók kerültek bele: hangversenyre járás, kártyázás, kirándulás, lovaglás, moziba, színházba járás, művészeti tevékenység végzése, múzeumba járás, nyelvtanulás, olvasás, barátokkal való összejárás, teniszezés,

úszás, vendéglőbe járás, komputerhasználat, betéti társaság megléte. Átlagosan 7-8 tevékenységet említettek a pedagógusok. A legnagyobb kapcsolódást a nyaralás és az aktivitási index, az apa és a házastárs végzettsége között találtam. Minél magasabb az apa és a házastárs végzettsége, annál valószínűbb, hogy a pedagógus volt nyaralni. Minél fiatalabb valaki, annál inkább elmegy nyaralni, mint ahogy a telektulajdon is megkönnyíti a nyaralást. Gyenge, de szignifikáns a kapcsolat a nemek és a nyaralási szokások között: a nők inkább elmennek nyaralni.

Az, hogy a nyaralás ilyen formában egyáltalán nem látszik összefüggeni a jövedelemmel, talán további magyarázatot igényel. Ennek egyik oka az lehet, hogy a jövedelem bevallása általában pontatlan egy ilyen kérdőíves vizsgálatnál. Másrészt a tanári bérek

annyira nyomottak, hogy nem igazán tudnak differenciálni a pedagógusrétegek közt. Ezen túl pedig, úgy tűnik, hogy a nyaralási kultúra leginkább a családi szocializációval és az egyéni adottságokkal magyarázható. Amennyiben a magyarázó változókat kiszűrjük, látható, hogy az aktivitási index, a házastárs végzettsége és a telektulajdon erős hatása megmarad, de csökken az életkor, a nem és az apa végzettségének a szerepe (lásd a 8. táblázatot). Az apa végzettségének hatását közvetetten az aktivitási indexen, valamint a házastárs végzettségén át fejt ki, hiszen mind az életmód kialakulása, mind a házastárs kiválasztása általában családi mintákat követ. A magasabb végzettségű apák gyermekei aktívabbak és általában házastársul is magasabb végzettségűt választanak.

8. táblázat A nyaralás és a többi hat változó közötti kapcsolat, a másik öt változó hatását kiszűrve

Parciális korreláció	Volt nyaralni
Aktív	0,2321
Házastárs végzettsége	-0,1195
Van telek	0,1326
Életkor	0,0964
Neme	-0,0748
Apa végzettsége	-0,0662

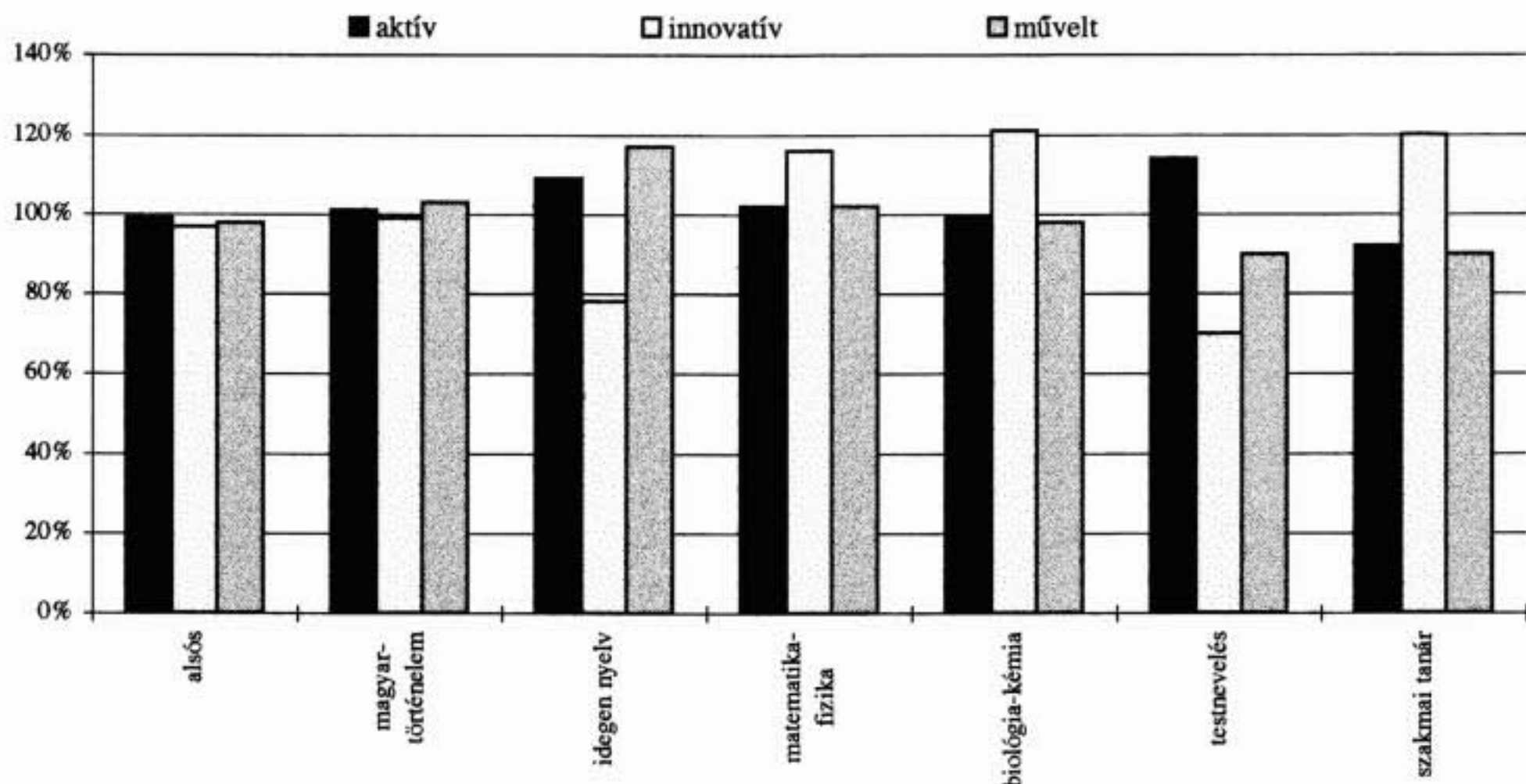
Aktivitás, művelődés, innovativitás

A tanárok aktivitásán, illetve művelődésén kívül a kérdőíves felmérés rákérdezett a tanári tevékenységek egy harmadik nagyon fontos aspektusára is, az innovatív tevékenység végzésére. Ez a terület nem függ össze annyira a szabad idő eltöltésével, de önként adódott az az ötlet, hogy érdemes lenne a tanárok aktivitását, műveltségét és innovativitását összehasonlítani. Vajon ugyanazok a tényezők hatnak ezen készségek kialakulására? Mennyire függenek össze ezek a területek? Az összehasonlítás érdekében létrehoztam egy innovativitásindexet is. Az index a következő hat tevékenységet foglalja magában: helyi tanterv kidolgozása, helyi értékelési rendszer kidolgozása, tankönyvírás, szakértői munka, publikáció, szakmai előadás tartása. Átlagosan egy ilyen tevékenységet említettek a pedagógusok.

Először érdekességképpen megvizsgáltam, hogyan néz ki ez a

három dimenzió a különböző szaktárgyakat tanító pedagógusok között. Látható, hogy átlagon felül innovatívak a biológia-kémia szakos tanárok, valamint a szakmai tanárok. Ez elsősorban annak tudható be, hogy - mint később látni fogjuk - az innovativitás együtt jár az életkorral, és a férfiakra inkább jellemző. Feltűnő, hogy ez gyakran az átlagnál alacsonyabb aktivitással és műveltséggel jár együtt, ami miatt felmerül az a gyanú, hogy az innovatív tevékenységekhez jutás esélye - mivel az általában többletjövedelmet is jelent - nem egyenlő, vagy legalábbis nem biztos, hogy a képességek szerinti a hozzájutás. Az átlagnál műveltebbek az idegen nyelv és a magyar-történelem szakos tanárok, amely természetesen adódik humán érdeklődésükből. Az átlagnál aktívabbak az idegen nyelv és a testnevelés szakos tanárok, ami leginkább a fiatalabb korukkal függ össze.

9. ábra Az aktivitás, innovativitás és művelődés mértéke a szaktárgyak szerint a tanárok közt (az átlaghoz viszonyítva)

Megvizsgáltam e három dimenzió átlagos mértékét a település- és iskolatípusok szerint is.

Ugyanazt tapasztalhatjuk itt is, mint amit már láthattunk a tanári művelődést vizsgálva, hogy a kisebb lélekszámú település felé haladva csökkennek az értékek, míg az adott telepü-

léstípuson belül nem találunk nagy különbséget az iskolatípusok közt. Más szóval a települési lejtő mindegyik dimenzióban érvényesül, viszont az iskolatípusok közötti régebben meglévő különbségek - úgy tűnik - a kilencvenes évekre igencsak elhalványultak.

10. táblázat Az aktivitás, innovativitás és művelődés átlagos pontszámai településtípusonként és iskolatípusonként

	aktív	Főváros innovatív	művelődő	aktív	Város innovatív	művelődő	aktív	Község innovatív	művelődő
Általános iskola	8,87	1,20	5,00	7,73	0,96	4,32	7,37	0,80	4,05
Gimnázium	8,45	1,12	4,83	8,15	1,12	4,64	8,22	1,00	4,59
Szakiskola	9,04	1,50	5,06	7,77	1,02	4,33	...	...	...
Összes	8,74	1,21	4,95	7,86	1,02	4,41	7,44	0,81	4,10

Az aktivitás és műveltség természetesen együtt jár, hiszen hasonló változókból képeztem, de kérdés, hogy vajon az innovativitás is együtt mozog-e vele. (...) E három dimenzió - egy vizsgálódás szerint nagyrészt - együtt jár, de míg a művelődést, aktivitást a családi háttér, település, a házastárs végzettsége alapvetően befolyásolja, addig az innovativitás nem függ össze a szocializációs háttérrel, az sokkal inkább az életkorral, a nemmel, az éves jövedelemmel, a vezetői pozícióval, a továbbképzéseken való részvétellel jár együtt. Érdekes módon míg a férfiak esetében szerepet játszik az aktivitásindex és az életkor, addig a nőknél a művelődés és a továbbképzésen való részvétel.

Klaszterelemzés segítségével négy csoportot alkottam a tanárok sokaságából, aszerint hogy mennyire aktívak, művel-

dők, illetve innovatívak. Itt is szétválk a nagyon aktívak, művelődők, innovatívak, illetve az ezekben a dimenziókban egyaránt gyengén teljesítők két csoportja, akárcsak a szabadidős tevékenységek elemzésénél (lásd a 11. táblázatot). A másik két csoport sajátos ellentétei egymásnak: az egyik csoport innovatív anélkül, hogy túlságosan aktív vagy művelődő lenne, míg a másik csoport aktív és művelődő anélkül, hogy innovatív lenne. A tanárok 40%-a sorolható a teljesen passzívok közé, ami viszonylag nagy arány, de hasonló ahhoz, amit a szabadidős tevékenységeknél tapasztaltunk. Minden szempontból magas értékkel bír a tanárok 12%-a. Amennyiben a másik kevert két csoportot is beszámítjuk, úgy a tanárok mintegy 37%-a számít innovatívnak, és mintegy 35%-a aktívnek és művelődőnek.

11. táblázat A tanárok jellemző csoportjai az aktivitás, művelődés és innovativitás szempontjából*

	Innovatív, de passzív, kevésbé művelődő	Aktív, művelődő, de nem innovatív	Aktív, innovatív és művelődő	Egyik sem
Aktív	1,46	2,67	2,72	1,68
Innovatív	2,71	1,41	3,00	1,24
Művelt	1,84	2,71	2,79	1,84
Fő	587	532	286	952
Arány	25%	23%	12%	40%

* A cellákban klasztermagpontok: minél nagyobb, annál inkább jellemző az adott dimenzió az adott csoportra.

Vajon mi jellemzi ezeket a csoportokat? Erről ad részletesebb információkat a 12. táblázat.

Ebből is látszik, hogy az innovatív csoportokban az átlagosnál több a férfi. Az aktív, innovatív és művelődő tanárok között nagyobb arányban találunk fővárosi, megyei jogú városi gimnáziumokban tanító, már valamikor vezető beosztásban dolgozott férfi tanárokat, akiknek az éves jövedelme a legmagasabb a többi csoportéhoz viszonyítva, holott életkoruk nem sokkal magasabb, mint az átlag. A másik innovatív csoportban szintén az átlagot meghaladó mértékben találunk férfiakat, akik a legidősebb csoportot alkotják, és az átlagnál nagyobb mértékben találhatók itt vidéki városokban tanító szakmai tanárok. Számarányát tekintve természe-

tesen mindkét csoportban több a nő, hiszen az egész sokaságot tekintve is sokkal több. Az aktív és művelődő, de nem innovatív csoportban a fiatal, nagyvárosokban tanító női tanárok, idegennyelv-tanárok találhatók az átlagot meghaladó arányban, akik még általában nem voltak vezetői pozícióban. A passzív csoportjában főleg a községekben tanító tanárok találhatók az átlagot meghaladó arányban. Ez is jól mutatja tehát, hogy a valamilyen módon aktívak csoportjai a városokban találhatók, a passzívak nagy tömege pedig a községekre koncentrálódik, tehát ebben a dimenzióban is elsősorban a települési lejtő hatását fedezhetjük fel, másrészt a férfiak és nők közötti pozicionális és bérezési különbségeket.

12. táblázat Az aktivitás, innovativitás és művelődés indexének alapján képzett csoportok jellemzői

	Innovatív, de passzív, kevésbé művelődő	Aktív, művelődő, de nem innovatív	Aktív, innovatív és művelődő	Egyik sem	Összes
Életkor	42,90	35,22	39,99	39,27	39,35
Gyerekszám	1,88	1,66	1,72	1,84	1,80
Havibér	42 651	36 279	41 494	40 093	40 044
Éves jövedelem	494 947	418 402	538 567	450 380	465 844
Férfi	27,3	19,1	28,8	25,6	24,9
Nő	72,7	80,9	71,2	74,4	75,1
2 alsós tanár	27,60	24,62	22,73	27,73	26,39
3 magyar és/vagy történelem	19,59	22,56	24,48	21,43	21,60
4 idegen nyelv	3,07	11,09	6,29	4,62	5,90
5 matematika és/vagy fizika	18,74	18,05	18,88	15,34	17,23
6 biológia és/vagy kémia	9,20	5,08	10,84	8,40	8,15
7 testnevelés	1,87	4,32	2,10	4,20	3,39
8 szakmai elméleti és/vagy gyakorlati	11,58	4,70	6,99	9,24	8,53
Fővárosi	14,31	20,78	27,57	10,48	15,82
Megyei jogú város	21,91	30,49	28,31	21,51	24,46
Egyéb város	36,22	25,83	26,10	35,15	32,22
Község	27,56	22,91	18,01	32,86	27,50
Általános iskola	60,82	55,93	47,18	60,53	57,95
Gimnázium	21,12	28,06	34,86	21,59	24,54
Szakmai középiskola	18,06	16,01	17,96	17,88	17,51
Volt vezető	26,06	11,47	25,52	17,12	19,09
Nem volt vezető	73,94	88,53	74,48	82,88	80,91

(A kötet végén található a Mellékletben, a 331. oldalon.)

"A bizonyítvány" magyarázata

Lapunk 8-9. számában közöltük Erdős Gáborné dr. jogi szakértőnk "Hány törvény módosította a Kjt.-t?" című bíráló írását. Az átgondolatlan törvénymódosítások ügyében Borbáth Gábor főtákar több illetékes miniszternek, illetőleg államtitkárnak írt levelet, amint ez a cikkhez fűzött Megjegyzésből is kitűnik. Alább a Belügyminisztérium parlamenti és jogi helyettes államtitkárának válaszát tesszük közzé.

Magyarázatot persze mindenre lehet találni. Am az általunk kifogásolt jogalkotási "bukfenc" nem egyedi jelenség, hiszen az Országgyűlés éppen a napokban egy törvénymódosítási javaslatban vitatja a halászatról és horgászatról szóló előírásokat a dajkaterhességgel összefüggő egészségügyi törvénymódosítással. Vajon erre a "vadházasságra" milyen indoklást kapunk?

(Szerkesztőség)

Tisztelt Főtákar Úr!

A Miniszterelnöki Hivatal vezetőjének címzett, 1999. szeptember 9-én kelt levelére - mint az érintett törvények előkészítéséért felelős tárca képviselője - a következő választ adhatom:

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvénynek (a továbbiakban: tv.) a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) kiegészítésére vonatkozó rendelkezései a kormány által benyújtott törvényjavaslatban nem szerepeltek, azokat képviselői módosító indítvány formájában fogadta el az Országgyűlés. Tudomásunk szerint az érintett módosítás a parla-

menti vitaszakaszban merült fel, az egyeztetés elmaradásának magyarázatát ez a körülmény adja.

Nincsenek azonban információink arról, vajon milyen okok játszottak közre abban, hogy egy tárgyában gyökeresen eltérő törvényjavaslat keretében került sor a Kjt. kiegészítésére, illetve mi indokolta a kihirdetéssel egyidejű hatálybalépítést.

Ami a vitatott kiegészítés tartalmát illeti, annak előkészítésében a BM közreműködött, annak indokoltásával egyetértett. Nem lehet vitás, hogy a közalkalmazottak munkáltatóinak - a munkáltatói jogkör tényleges gyakorlása érdekében - nyilván kell tartaniuk a kiegészítésben szereplő adatokat.

A nyilvántartás szabályait - ideértve az adatkezelés normáit is - azonban a módosítás megjelenéséig a Kjt. nem tartalmazta. A módosításban megjelenő adatvédelmi szabályok álláspontom szerint kellő garanciát nyújtanak a közalkalmazottak személyiségi jogainak védelmére.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. §-ának (2) bekezdése - többek között - a közalkalmazott nevét és beosztását minősíti közérdekű adatnak, ugyanakkor azonban lehetővé teszi az ettől eltérő törvényi rendelkezést.

Budapest, 1999. október 29.

Üdvözlettel: Dr. Sáros Irén

Az oktatási jogok miniszteri biztosának feladatai

A 40/1999. (X. 8.) OM-rendeletben (megjelent az Oktatási Közlöny 1999/33. számában) szabályozza a miniszter az Oktatási Jogok Miniszteri Biztosa Hivatalának feladatait és működését. A hivatal a gyermeket, a tanulót, a hallgatót, a kutatót, a pedagógust, az oktatót, a szülőket, valamint azok közösségeit illető, oktatással kapcsolatos állampolgári jogok érvényesülésének elősegítésében működik közre.

Az oktatási jogok biztosa eljárásának tárgya lehet olyan egyedi ügyben hozott határozat vagy intézkedés, valamint határozat (intézkedés) elmulasztása, amely az Alkotmány 70/F., illetve 70/G. §-ában (l. a Jegyzetben), továbbá a közoktatásról, felsőoktatásról, valamint a szakképzésről szóló törvényben biztosított jogokat sérti, vagy a sérelem közvetlen veszélyét idézi elő.

Az oktatási jogok biztosához a jogosult abban az esetben fordulhat, ha a rendelke-

zésre álló jogorvoslati lehetőségeket - a bírósági eljárás kivételével - kimerítette.

A félreértések elkerülése végett hangsúlyozzuk, hogy a miniszteri biztos hivatala kizárólag az oktatással összefüggő állampolgári jogszérmek ügyében tevékenykedik. Munkajoggal, közalkalmazotti joggal összefüggő ügyekkel, vitás kérdésekkel nem foglalkozik. Ilyen ügyekben a Pedagógusok Szakszervezete területi és országos irodáinak jogsegélyszolgálatai nyújtanak segítséget a PSZ tagjainak. Lapunk hasábjain is rendszeresen közléstszünk ilyen témájú magyarázatokat, eseteket.

Az oktatási jogok miniszteri biztosának feladatköre - bár bizonyos érintkezési pontok léteznek - alapvetően különbözik az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladataitól. Jogállásban is lényeges a különbség, hiszen az előbbi az ágazati miniszternek, az utóbbi pedig közvetlenül az Országgyűlésnek tartozik felelősséggel.

Aáry-Tamás Lajos személyében már ki is nevezték az oktatási jogok miniszteri biztosát. Nem tudni, hogy véletlen egybeesés vagy tudatos döntés következménye: az "oktatási ombudsmann" nyilvánosság előtti bemutatkozására a magyar közoktatás napján, november 22-én került sor.

Jegyzet

70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.

70/G. § (1) A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát.

(2) Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

Szerkesztőség

Pályázati siker

A Külügyminisztérium EU Politikai Kapcsolatok Főosztálya 1999. november 9-én az alábbi levelet küldte Árok Antal szervezési titkárnak.

Tisztelt Uram!

Örömmel tájékoztatom, hogy a külügyminisztériumi EU közvélemény-felkészítési munkabizottság 1999. október 25-i döntése

értelmében az országos érdekképviselői szervezetek számára meghirdetett pályázaton a Pedagógusok Szakszervezetének lapjában megjelenő Irány az Európai Unió c. hírlevélsorozat megjelentetésére 600.000 forint támogatást nyert el.

Sikeres együttműködésünk reményében,

tisztelettel:

Pataki Zsolt főosztályvezető

Ui.: Jóleső érzéssel olvastuk a pályázatunk sikeréről kapott értesítést. A támogatásról szóló, hamarosan elkészülő szerződés értelmében a lapunkban megjelenő hírlevélünkben számról számra közlünk olyan írásokat, amelyek szakszervezetünk tagságát, a pedagógusok széles körét tájékoztatják az EU-tagsággal járó teendőkről, főként oktatási-nevelési és szakszervezeti vonatkozásokban.

Még egyszer a felmentési védelemről

Lapunk ez évi 8-9. számában magyarázó írást közöltünk "Felfmenthető-e a keresőképtelen közalkalmazott?" címmel. Az írásnak a "Mikor kezdődik a felfmentési idő?" alcímű részében félreértést okozó magyarázatot adtunk, melyet az alábbiakban kívánunk egyértelművé tenni.

A módosított Munka törvénykönyve (Mt.) 90. §-a (1) bekezdésében változtatlanul fenntartotta a felfmentési tilalomra (felfmentési védelemre) okot adó eseteket, mint amilyen például a keresőképtelenséggel járó betegség, a beteg gyermek ápolására táppénzes állományba helyezés. Ezek tartama alatt a munkáltató jogszerűen nem mentheti fel a közalkalmazottat. Az Mt. 90. §-a (4) bekezdése szerint a felfmentési tilalom szempontjából a felfmentés közlésének az időpontja, csoportos létszámcsökkentés esetén pedig az erről adott tájékoztatás (a tervezett felfmentést megelőző legalább 30 nap) időpontja az irányadó. Ez pedig azt jelenti, hogy ha a felfmentés közlésekor a közalkalmazottat nem védte felfmentési tilalom, akkor a felfmentés ebből a szempontból nem jogellenes. Ha ezen időpont után áll be a felfmentési tilalomra vonatkozó körülmény, az a helyzeten már nem változtat, a felfmentési idő a felfmentésről szóló határozatban megjelölt időpontban, legkorábban a határozat kézbesítését követő napon megkezdődik.

A hátrányos változás az is, hogy a munkáltató a felfmentési tilalom lejártá után azonnal közölheti a felfmentést. Erre az esetre vonatkozik az Mt. 90. §-a (2) bekezdésének az a szabálya, hogy a felfmentési idő, ha a felfmentési tilalom időtartama a 15 napot meghaladja, ezt követően csak 15 nap, ha pedig a harminc napot meghaladja, akkor harminc nap elteltével kezdődhet el. Ha a közalkalmazott tizenöt napnál rövidebb ideig állt védelem alatt, akkor a felfmentési idő azonnal megindulhat.

Például egy közalkalmazott három hónapig keresőképtelen volt. A keresőképtelenség megszűnését követő napon munkába áll, és a munkáltató ezen a napon közli vele a felfmentést. A felfmentési idő ez esetben csak a keresőképtelenség lejártát - a munkába állás napját - követő harmincegyedik napon kezdődhet, ez alatt a harminc nap alatt a közalkalmazottnak munkát kell végeznie. A harminc nap alatt bekövetkező esetleges újabb keresőképtelenség a már közölt felfmentést nem teszi hatálytalanná. Ezek az előírások azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a közalkalmazottat a közalkalmazotti törvény 31. §-ában meghatározott felfmentési védelem illeti meg.

Erdős Gáborné dr.
jogi szakértő

KÉRDÉS-VÁLASZ

Egy önkormányzati fenntartású szakközépiskolában kérdezték. A közismereti tantárgyakból érettségiztető kollégáikhoz hasonlóan, jár-e díjazás a középfokú szakképző intézményekben megrendezett szakmai vizsgákra beosztott kérdező tanárok részére?

Az Országos Képzési Jegyzékben felsorolt szakmák oktatásakor, a szakképző iskolákban lebonyolított szakmai vizsgákra részt vevő, ún. **kérdező tanárok** (segítő pedagógusok és közreműködők) díjazásával kapcsolatos kérdésre, a Szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 14. §-a és a szakmai vizsgáztatás általános rendjéről szóló 10/1993. (XII. 30.) MüM rendelet rendelkezései alapján válaszolhatunk. A vizsgadíjak megállapítását, a szakmai vizsgadíjakról és a vizsgáztatási díjak kereteiről szóló 5/1996. (VI. 04.) MüM-MKM együttes rendelet szabályozza.

Az Oktatási Minisztérium 1999. augusztus 9-én kelt állásfoglalása szerint a vizsgabizottság munkáját segítő szakértők (kérdező tanárok, jegyző) a megjelölt rendelet alapján vizsgáztatási díjat nem kapnak, azonban kaphatnak. Ennek összegét és mértékét a rendelet nem szabályozza, azt általában a vizsgát szervező intézmény és a vizsgáztató megállapodása határozza meg.

A szakmai vizsgák díját a tanulók és bizonyos esetekben a vizsgát szervező és lebonyolító intézmények fedezik. A vizsgadíj tartalmazza a vizsgabizottság elnökének és tagjainak járó vizsgáztatási díjat, az indokolt utazási és szállásköltségeket, továbbá a vizsgáztatás megszervezésével és lebonyolításával járó igazolt

költségeket, ideértve a vizsgabizottság munkáját segítő szakértők (kérdező tanárok, jegyzők) díjazását is.

Jogsegélyszolgálatunk álláspontja az, hogy a közismereti vizsgákra részt vevő tanárokhoz hasonlóan a szakmai vizsgákra közreműködő tanárok díjazását is kötelezően kellett volna előírni. A munkáltató és a neki alárendelt munkavállaló megállapodására bízni e kérdést helytelen jogalkotói megoldás.

A szakmai vizsgán részt vevő kérdező tanárok részére, ha a közreműködésükre a kötelező órájuk teljesítése után kerül sor, legalább a túlóradíjuknak megfelelő díjazás jár. E díjazásról a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 138/1992. (X. 8.) korm. rendelet 16. §-a rendelkezik, mely szerint: *"Túlmunkadíj jár annak a pedagógusnak, aki olyan munkakörben dolgozik, amelyre a jogszabály kötelező órát állapít meg, ha kötelező órájánál többet tanít."* Ezzel összefüggésben a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 1. számú mellékletének 6. pontja kimondja, hogy *"a pedagógus kötelező óráját a tanulókkal történő közvetlen foglalkozásra kell fordítani."* A kérdező tanár a tanulókkal közvetlenül foglalkozik, ezért a megjelölt díjazásra jogosult.

A későbbi viták és sérelmek elkerülése érdekében célszerű még a szakmai vizsgák időszaka előtt, a jövő évi intézményi költségvetés tervezésekor kollektív szerződésben rögzíteni a megfelelő mértékű díjazást.

Dr. Németh Zoltán ügyvéd
(A PSZ Heves Megyei Jogsegélyszolgálat)

Kirakat

A váci székhelyű *Göncöl Alapítvány*, illetőleg szövetség, mint levelükben írják, kiemelt feladatuknak tartják az oktatás és a pedagógusok munkájának segítését, a természetvédelemre, a természetszeretetre való nevelést. Ennek szellemében jelentetik meg kiadványaikat.

A Sünifüzetek című sorozatban látott napvilágot a *Zöld betűs ünnepeink* kötet, mely a természetvédelem szempontjából jeles napokról szól. Második számként *A megértés hídjai* című

kötetet jelentették meg; ez oktatási segédanyagul szolgál, és a gyerekcsoportokat vezető környezeti nevelők, pedagógusok, szakkörvezetők munkáját segíti, biztosítva az átjárhatóságot a különböző műveltségterületek között. Az elméleti anyagokon kívül módszertani útmutatást és feldolgozást segítő játékos feladatokat is tartalmaz. Érdekes felfigyelni a *Természet* c. magazinra is. Érdeklődési lehetőség: 2600 Vác, Ilona u. 3. Pf. 184. Tel.: 27/304-484.

Újabb legfelsőbb bírósági döntés a határozott idejű alkalmazásról

Több alkalommal foglalkoztunk már a határozott idejű foglalkoztatás törvényi korlátozásával.

Tapasztalataink szerint a helyzet nem sokat változott, és az intézmények többségében ma is alkalmaznak törvénysértő módon határozott idejű kinevezéssel munkavállalókat.

Tekintettel arra, hogy a Bírósági Határozatok '99/11. számában 524. sorszámon közzétett Legfelsőbb Bíróság Mfv. 10.457/1998. eseti döntés ismételten felhívta a figyelmet a határozott idejű foglalkoztatás törvényi korlátaira, ismertetjük a hatályos jogszabályi rendelkezéseket és a Legfelsőbb Bíróság döntését, illetve a döntés indokolásának összefoglalását.

A Kjt. 21. § (1) bekezdésében írtak szerint közalkalmazotti munkáltatónál határozatlan idejű kinevezéssel létesíthető elsődlegesen közalkalmazotti jogviszony. Ez a szabály eltér az Mt. 79. § (1) bekezdésének azon rendelkezésétől, amely eltérő megállapodást enged.

A Kjt. 21. § (2) bekezdése az általános szabálytól eltérően megengedi a határozott idejű foglalkoztatást az alábbiak szerint: "Közalkalmazotti jogviszony helyettesítés céljából vagy meghatározott munka elvégzésére, illetve feladat ellátására határozott időre történő kinevezéssel is létesíthető. A Munka törvénykönyve 79. §-ának (2) bekezdésében foglalt korlátozás alól a miniszter eltérést engedélyezhet."

Az említett Mt. 79. § (2) bekezdésében foglalt korlátozás a következő: "A határozott idejű munkaviszony időtartamát naptárilag, illetve más alkalmas módon kell meghatározni. Ennek időtartama - az újabb munkaviszony létesítését is ideértve - az öt évet nem haladhatja meg, ettől érvényesen eltérni nem lehet."

A Kjt. 21. § (2) bekezdésében kapott törvényi felhatalmazás alapján az ágazati specialitásokat figyelembe véve a 138/1992. (X. 8.) korm. rendelet 3. §-ában e szigorú szabály alól kivételeket határoz meg:

"A közoktatási törvényben a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 79. §-ának (2) bekezdésében meghatározott időnél hosszabb ideig kinevezhető

a) az a pedagógus, aki a gyermek gondozása céljából, illetőleg a gyermek otthoni ápolása érdekében fizetés nélküli szabadságon lévő pedagógust helyettesít;

b) akit olyan pedagógus-munkakörbe neveznek ki, amelyre jogszabály kötelező órát állapít meg, feltéve, hogy az ily módon kinevezett közalkalmazott kötelező órája nem éri el a munkakörre megállapított kötelező óra 50%-át;

c) az a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazotti munkakörben kinevezett közalkalmazott, akit a teljes munkaidő 50%-ánál kevesebb munkaidőre neveznek ki."

A tájékoztatás teljessége érdekében meg kell említeni, hogy a közoktatásról szóló törvény 17. § (8) bekezdése további határozott idejű foglalkoztatást tesz lehetővé, illetve ír elő:

"A pedagógust, ha nem rendelkezik legalább öt év pedagógus-munkakörben szerzett gyakorlattal vagy pedagógus-szakvizsgával, a munkáltató csak abban az esetben alkalmazhatja határozatlan időre, ha egy évre szóló munkaszerződés, közalkalmazotti kinevezés, óraadói megbízás keretében történő foglalkoztatás során meggyőződött szakmai alkalmasságáról."

Mint az látható, a jogalkotó, bár korlátozásokkal, de jogot biztosít a munkáltatók számára, hogy határozott idejű kinevezéssel is alkalmazhassanak munkavállalókat.

Csak hogy szigorú szabály az is, hogy a jogokat rendeltetésszerűen kell gyakorolni.

Az Mt. 4. §-ában meghatározza a rendeltetésszerű joggyakorlás kötelezettségét, és értelmezi a nem rendeltetésszerű joggyakorlás fogalmát.

Ezek szerint:

"4. § (1) Az e törvényben meghatározott jogokat és kötelezettségeket rendeltetésüknek megfelelően kell gyakorolni, illetőleg teljesíteni.

(2) A jog gyakorlása különösen akkor nem rendeltetésszerű, ha az mások jogos érdekének csorbítására, érdekérvényesítési lehetőségének korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul, vagy erre vezet.

(3) A rendeltetésszerű joggyakorlás hátrányos következményeit megfelelően orvosolni kell."

A Legfelsőbb Bíróság már korábban is döntött MK. 6. számú állásfoglalásában a határozott időre szóló alkalmazás jogszerűségéről. Legújabb határozatában ismételten leszögezi:

"A munkaviszonynak törvényes érdek nélkül történő, többször ismételt, határozott időre szóló kikötése a munkaszerződésekben egyértelműen csorbítja a munkavállalónak a felmondási járandóságokkal kapcsolatos jogos érdekét, ezért rendeltetésszerű joggyakorlást valósít meg [Mt. 4. § (1) és (2) bek.]."

Az indoklás összefoglalva a következőket tartalmazza:

Egymást követően adott több, határozott időre szóló kinevezés jogi megítélésénél a Legfelsőbb Bíróság MK. 6. számú állásfoglalása szerint a felek szerződési akaratán belül azt kell vizsgálni: a munkáltató részéről az ilyen kinevezésekre törvényes érdek nélkül került-e sor, ezáltal a munkavállaló jogos érdekeinek csorbítására irányult-e vagy sem.

A rugalmas létszámgazdálkodásra hivatkozás - a rövid tartamú, többször ismételt határozott idejű alkalmazást okszerűen alátámasztó indok hiányában - a munkáltató részéről a törvényes érdek fennállásának megállapítását nem alapozza meg. A finanszírozási változások ugyanis rendszerint érintik a munkáltatók működését. Ezért ha önmagában e körülményre tekintettel a határozott idejű közalkalmazotti jogviszony ismétlődő, általános alkalmazása minden további nélkül elfogadható lehetne, ez a munkavállalók jogos érdekeinek csorbításához vezetne.

Az ismételt határozott idejű alkalmazásnak egy-másfél év elteltével történő határozatlan idejű átalakítása a munkáltató elvárásainak megfelelő munkavégzéstől függően, lényegében a munkavállaló próbaidőt meghaladó kipróbálását jelenti, így ezt sem lehet a munkáltató részéről törvényes érdeknek minősíteni az ismételt határozott idejű kinevezésnél.

A kifejtettre tekintettel a törvényes érdek nélküli ismételt határozott időre vonatkozó kikötés a munkavállaló felmentési járandóságokra való jogos érdekét csorbítja, és mint ilyen az Mt. 4. §-ába ütközik. Ezért az érvénytelen kikötés folytán a közalkalmazotti jogviszonyt határozatlan időre létesítettnek kell tekinteni, amelyet a munkáltató egyoldalú intézkedésével jogellenesen szünt meg a határidő leteltével.

Javasoljuk a határozott idejű kinevezésekkel létesített közalkalmazotti jogviszonyok felülvizsgálatát, és - esetlegesen szükséges - jogszerű átalakítását határozatlan időre, különös figyelemmel arra is, hogy a megszüntetés jogellenességének megállapítása esetén a Kjt. 34. §-ában meghatározott szankciók jelentős anyagi hátrányt jelentenek a munkáltatók számára.

Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária
jogtanácsos

Miniszteri rendelet a pedagógus-szakvizsga képesítési követelményeiről

Az Oktatási Miniszter 41/1999. (X. 13.) OM rendeletében szabályozta a pedagógus-szakvizsga képesítési követelményeit. (Megjelent az Oktatási Közlöny 1999. évi 34. számában.)

A rendelet melléklete a közoktatásról szóló - többször módosított - 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 17. §-ának (5)-(6) bekezdésében szabályozott és a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) korm. rendeletben foglaltak szerint bevezetett pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szakképesítési követelményeit tartalmazza.

A pedagógus-szakvizsgára felkészítő képzés szakirányú továbbképzési oklevél kiadásával zárul, amely csak a pedagógusképzést is folytató felsőoktatási intézményekben folyó szakirányú továbbképzésben szerezhető meg. E rendelet mellékletének 6.3. pontjában meghatározott záróvizsga egyben szakvizsga, amely a végzettség szintjét nem módosítja.

A pedagógus-szakvizsga teljesíthető az egyes szakirányú továbbképzési szakokon - az oktatási miniszter külön rendelete alapján meghatározott - szakképzettség, továbbá a Ktv. 128. §-ának (8) bekezdésében foglaltak alapján a tudományos fokozat, valamint a doktori cselekmény alapján szerzett doktori cím megszerzésével. Pedagógus-szakvizsgával egyenértékű szakképzettség olyan irányú továbbképzésben szerezhető, amely a rendelet mellékletének 5.1. pontja szerinti tanulmányi terület témaköreit magában foglalja.

A pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményei az egyetemeken és a főiskolákon folyó képzésben azonosak.

A rendelet mellékletének 5.2.1. pontja szerinti - a képzésben részt vevők eredeti pedagógus-szakképzettségéhez igazodó, választás szerint oktatott - ismeretek tanítására csak az a pedagógusképzést is folytató felsőoktatási intézmény, illetve az egyetemnek vagy főiskolának az a kara jogosult, amely rendelkezik az adott pedagógus-szakképzettséget adó szak szakindítási jogosultságával.

A rendelet mellékletének 5.2.1. pontja szerint választott szakhoz kapcsolódó ismeretek megszerzésének teljesítését, illetve az 5.2.4. pontja szerint választott témakör keretében elvégzett, a szaktanácsadói, vizsgaelnöki, szakértői vagy minőségbiztosítási feladatok ellátására felkészítő tanulmányok eredményes teljesítését a pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzésben szerzett, az oklevélhez csatolt melléklet igazolja.

A pedagógus-szakvizsga felkészítő szakirányú továbbképzés célja, hogy a pedagógus-munkakör betöltésére jogosult, felsőfokú iskolai végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezők a közoktatási törvényben szabályozott szakvizsgát a képzés keretében teljesítsék. A képzésben legalább három év pedagógus-munkakörben szerzett szakmai gyakorlattal lehet részt venni. A képzési idő esti, illetve levelező tagozaton 4 félév, összesen 120 kredit, legalább 360 tanóra.

A jogszabályi rendelkezések ismeretét azért tartjuk fontosnak, mert tapasztalataink szerint a pedagógusok nem tudnak biztonságosan eligazodni és választani a különböző felsőoktatási intézmények által meghirdetett továbbképzések között. Számtalan esetben fordul elő, hogy a továbbképzés befejeztével, az oklevél bemutatásával kéri magasabb fizetési osztályba sorolásukat, illetve várakozási

idejük csökkentését abban a tudatban, hogy szakvizsgával egyenértékű vizsgát tettek.

Nem közömbös az sem, hogy a szakirányú továbbképzést meghirdető felsőoktatási intézménynek van-e joga az adott szakirányú továbbképzési szak megindítására. Ezzel kapcsolatosan felhívjuk a figyelmet az Oktatási Minisztérium Felsőoktatási Főosztálya Közleményére, amely az Oktatási Közlöny 1999. évi 33. számában jelent meg. A közlemény a szakirányú továbbképzési szakok indításáról szól, és az alábbi igen fontos tudnivalókat tartalmazza:

A felsőoktatásról szóló - többször módosított - 1993. évi LXXX. törvény értelmében a felsőoktatási intézményben megszerzhető végzettség, illetőleg a szakképzettség követelményeit a képesítési követelmények határozzák meg.

A felsőoktatásban az alapképzésben megszerzett végzettségre és meghatározott szakképzettségre épülő, oklevéllel záruló továbbképzési forma a szakirányú továbbképzés. A szakirányú továbbképzés olyan, újabb végzettséget nem adó képzés, amely további, speciális szakirányú szakképzettséget biztosít.

A szakirányú továbbképzési szakok létrehozására a képesítési követelmények kiadásával kerül sor, amely az oktatási miniszter hatásköre. A felsőoktatási törvényt módosító 1999. évi LII. törvény 22. §-ának hatályba lépésével a külön miniszteri rendeletben szabályozott képesítési követelményekkel rendelkező szakirányú továbbképzési szakok indítása a korábbi, oktatási miniszteri hatáskörből az egyetemek, főiskolák hatáskörébe került.

A törvény módosítása előtt - a korábbi szabályozásnak megfelelően - a művelődési és közoktatási, illetve oktatási miniszter szakindítási határozatával az 1. számú mellékletben meghatározott felsőoktatási intézmények kaptak szakirányú továbbképzés indítására jogosultságot. E mellékletben szerepel a 8/1997. (II. 18.) MKM sz. rendelettel létesített *Közoktatási vezető* szakirányú továbbképzési szak is, amely az egyik legnépszerűbb, pedagógus-szakvizsgát biztosító továbbképzési forma. (Záróvizsgája egyben szakvizsga is.) A legtöbben a Budapesti Műszaki Egyetem Pedagógiai Tanszéke által szervezett (BME - 54296/97. hat. számú) képzésben vesznek részt. Ehhez kapcsolódva indította a PSZ 1999. szeptemberében a *Közoktatási vezető szakirányú továbbképzés érdekvédelmi-szakszervezeti speciális kollégiumot*, amelynek keretében egy csoportnyi (22 fő) szakszervezeti tisztségviselőnk folytat tanulmányokat.

A 2. sz. melléklet azokat a szakirányú továbbképzési szakokat sorolja fel, amelyek indítását a Magyar Akkreditációs Bizottság és a Felsőoktatási és Tudományos Tanács egyaránt támogatja, de a törvénymódosítás következtében szakindítási határozat kiadására már nem került sor. E szakokat az adott intézmények saját hatáskörben indíthatják.

Azokat a szakirányú továbbképzési szakokat, amelyeket a felsőoktatási intézmények a Magyar Akkreditációs Bizottság tudományági és művészeti területi besorolása, valamint az 1999. évi LII. törvény alapján 2000. január 1-jétől saját hatáskörben indítani kívánnak, az Oktatási Közlöny soron következő számában teszik közzé.

Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária
jogtanácsos

KÖZOKTATÁSI VEZETŐ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS érdekvédelmi-szakszervezeti speciális kollégiuma

A BME Pedagógiai Tanszéke és a PSZ által közösen szervezett pedagógus-szakvizsgára felkészítő képzés magas színvonalú vezetői és érdekvédelmi ismereteket nyújt. A képzés tanévenként indul. További információ a 322-8464-es telefonszámon.

Az Idősek Nemzetközi Éve

Örvendek, hogy 1999 - az ENSZ határozata alapján - az idősöknek szentelt esztendővé nyilvánított. S hogy mennyire illően, azt lemérhetjük a hazai és nemzetközi fogadtatásból.

Az elmúlt napokban szerkesztőségünkbe két "beszámoló" is érkezett, amely azt tanúsítja, hogy szakszervezetünk is kiveszi részét az idősök tiszteletére indított nemzetközi megmozdulásból.

A salgótarjáni ünnep

Deák Kálmánné, a PSZ Nógrád megyei titkára arról az ünnepéről tudósította lapunkat, amelyet a SZEFG megyei koordinációja rendezett november 17-én Salgótarjában a megyeháza nagytermében.

Ő volt a változatos műsor szószólója is. Nyitányként meleg szeretettel köszöntötte a meghívott mintegy 120 idős, különféle szakszervezethez tartozó vendéget. Majd **dr. Ferencziné Varga Éva**, a SZEFG megyei elnöke és **Becsó Zsolt**, a megyei közgyűlés elnöke üdvözölte az ünnepeket. A szívet-lelket melegengető kultu-

rális műsor keretében a salgótarjáni Pedagógus Kórus is szerepelt, nagy sikert aratva.

Valamennyi meghívott emléklapot kapott, és többen egyéni elismerésben részesültek, köztük megyei nyugdíjastagozatunk tagjai is. Hadd emeljük ki a hosszú névsorból **Hartly Jánosné** és **Pálkás Józsefet**, mindketten a SZEFG megyei szervezetének elismerését vehették át, **Nagy Pálné** pedig az Eötvös József-emlékérem ezüst fokozatát kapta meg.

Debreceni köszönet...

Dr. Jurcsák Lászlóné, a Hajdú-Bihar megyei nyugdíjastagozat vezetője lírai hangvételű írásban szövegezte a debreceni találkozóról, amelyből - a hely szűkössége miatt - csak részleteket tudunk közölni. (A hangulatos köszönet teljes terjedelmében megjelent a Hajdú-Bihari Őszike novemberi számában.)

Az Idősek Nemzetközi Éve alkalmából Debrecen adott helyet az Országos Nyugdíjas Találkozónak 1999. október 15-16-17-én. 2800 idős vagy idősödő nő és férfi látogatta meg e 3 napon városunkat hazánk 19 megyéjéből és Budapestről. Örömmel jöttek, és lélekben, érzésekben, ismeretekben feltöltődve, tudással és köszönettel vettek búcsút vasárnap a szervezőktől, Debrecen várostól és Hajdú-Bihar megye sok vidéki nyugdíjasklubjának a tagjaitól.

Ezt a köszönetet szeretném most tolmácsolni nevükben, kérésükre.

Köszönetüket legelőször a rendezvény tartalmi értéke, sokszínűsége, a régiót bemutató jellegzetessége, a változatos program összeállítása miatt fejezték ki.

Ezt a megye és a város Nyugdíjas Egyesülete, a NYOK és a NYOSZ testvéri együttműködése biztosította **Galó Józsefné**, a Szövetség és **Dénes Antal**, az Egyesület elnökének kiemelkedő munkájával.

A résztvevők köszönik az igaz és őszinte szavakat, a tényfeltáró közléseket, információkat, melyek a Nyugdíjasok Fórumán hangzottak el.

Köszönik a szép kulturális műsorokat. A debreceni művészek és táncgyűttesek, az iskolai és egyetemi kórusok, a zenekarok, köztük az Országos Vám- és Pénzügyőrség Fúvószenekara és népzenei együttesek péntek délutáni változatos műsorát, valamint a szombati gálaműsort.

Ekkor az egész ország területéről, megyéiből meghívott kiváló amatőr csoportok mutatták be a tájegységre jellemző viseletüket, táncaikat, dalaikat, népi játékaikat, szép kórusaikat - köztük a házigazda Debrecen Városi Klub vegyes kórusát -, a hangszereseket és az előadóművészeket.

Köszönik a kiválasztott helyszíneket, a híres egyetemváros két lenyűgözően szép épületében, a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektora, **dr. Bazsa György** jóvoltából.

Köszönik a vendégszerető ellátást, a gondoskodó szeretetmegnyilvánulásokat, a Hajdúság különböző községeibe vezetett autóbusszos kirándulást (Ebes, Kaba, Felsőjózsa, Hajdúnánás, Berettyóújfalú).

A találkozót szervezők figyelmes szeretete a továbbiakban még tartalmasabbá tette az ünnepeket vendégek számára a feltöltődést. A bennük lakozó lélek megerősítésére is gondoltak. Ezeket nem

színnel, hanggal, tánccal, külső szépségek bemutatásával lehet csupán művelni.

Ide a gondolatot, az elgondolást, az elmélkedést megindító szó kell. Szó, beszéd, közlés, "ige", amely útravaló a bennünk lakozó lélek számára.

Ezeket az útravalóul szánt gondolatokat a "Lélek Szolgáitól" kapták meg a résztvevők. S talán a leghálásabb köszönetük ezért szól most. Idézem **Derencsényi István** lelkész úrnak, a Debreceni Református Egyházmegye esperesének szavait:

"Ebben az évszázadban nem volt könnyű megöregedni, megérni ezt a kort, melyet annyi könny, annyi vér, annyi szenvedés jellemez. Ez él az emlékekben, a lelkekben. Talán ezért is fordul most a figyelem az ENSZ határozata alapján az idősök felé. De az idősök tisztelete, megbecsülése, a feljük forduló gondoskodó figyelmes szeretet nem lehet csak egy napnak, csak egy esztendőnek az ügye. Ez folyamatos kötelesség: a mi bibliás hitünk alapján valljuk, hogy Isten ezt örök időkre szóló érvénnyel elkötelező parancsul adta nekünk."

A 3. nap debreceni programját a Nagytemplomban megtartott ökumenikus istentisztelet zárta. Ekkor **dr. Kocsis Elemér** nyugalmazott egyházmegyei püspök úr a következő reménységet oltotta az idős lelkekbe: "Az Isten tud bölcs szívet adni annak az embernek, aki Tőle kéri. Ad önbizalmat, békességet, erőt és reménységet a jövőre. Csak kérni kell imádkozó lélekkel, hittel. Istennek van hatalma a rosszat is jóra fordítani, a bánatot örömmé, a sírást mosolyra."

Orosz Lőrinc prépost-plébános úr szívhez szóló köszöntőjében is életre szóló üzenet volt: "Sok öreg ember reggeli imája így hangzik: Istenem, te látod, mennyi mindent kellene csinálnom és milyen sokat szeretnék még tenni. Látod Uram azt is, mennyire fáj napról napra, újra és újra megélni tehetetlenségemet. Uram, amikor ismételten tapasztalom, hogy a lélek ugyan kész, de a test gyöngye, ilyenkor segíts, hogy ne csüggedjek el, hanem legyen erőm újrakezdeni, ismét próbálkozni, hátha sikerül. Uram, csak tudnék az enyéimnek segíteni, de már semmi hasznomat nem veszlek, csak teher vagyok számukra. Istenem, segíts, hogy el tudjam fogadni azt, amit nekem adnak, bele tudjak nyugodni abba, hogy egyre kevesebbet adhatok."

Ez a találkozó az áldozatos szeretet összetartó erejét erősítette meg mindenkiben. Amit meg kell köszönni, mert a Lélek ajándéka az embernek.

Mi is köszönjük, hogy itt rendezhettük meg, és ilyen sok kedves vendégünk volt. Ezt a debreceni és a Hajdú-Bihar megyei nyugdíjasszervezetek és a találkozó szervezőinek nevében mondom.

Ezzel a címmel a sajtóorgánumban tallózva a velünk vagy rólunk készült írásokból közlünk összeállítást. Így egyrészt egy csokorba gyűjtve áttekintést kaphatunk arról, hogy milyen információk jutottak el gondolainkról, eredményeinkről a társadalomhoz, másrészt azt is láthatjuk, melyek azok a lényeges problémák, törekvések, amelyek még nem vagy nem kellő módon váltak ismertté. Egyszerre célunk tehát a tájékoztatás és tájékozódás.

NÉPSZABADSÁG

(1999. XI. 15.)

Pedagógussztrájk és diákhitel

Az oktatási tárca szükségesnek tartja az érdekegyeztetést

Rendkívüli küldöttgyűlést tartott szombaton a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ). Borbáth Gábor főtitkár közölte: a résztvevők indokoltak tartották, hogy a tárgyalások eredménytelensége esetén a többi érdekvédelmi szervezet bevonásával figyelmeztető sztrájkot szervezzenek. Amennyiben hétfőig nem kapnak érdemi választ a miniszterelnöknek küldött levélre, keddtől regionális sztrájkbizottságokat állítanak fel. A PSZ pedagógusmunkakörben az 1,19-es bérszorzó 1,22-esre emelését, a minőségi bérpótlék reálértékének visszaállítását és 13 százalékos keresetnövekedést követel, míg a nem pedagógus közalkalmazottak számára az ideai bérnövekedést elismerő 1,12-es szorzó és a 8,25 százalékos emelés együttes alkalmazásával járó, garantált béremelést tart indokoltak. (...) Követelik, hogy többéves felzárkóztató program készüljön, s az erre vonatkozó tárgyalások a magyar közoktatás napján, november 22-én kezdődjenek meg. (...)

(1999. XII. 9.)

Pedagógushér: vitatott szorzók

A közszolgálati sztrájkbizottság számára elfogadhatatlan a kormány által javasolt 1,05-os bérszorzó, mert nem jelent valódi keresetnövekedést - jelentette ki Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) főtitkára, a nyolc szakszervezetből álló közszolgálati sztrájkbizottság alelnöke. A kabinet azt tervezi, hogy jövőre a bértábla összegei 8,25 százalékkal emelkednek. Azoknak a bérét, akiknek a bértábla szerint a tavalyihoz képest az idén nem változott az illetményük, még egy 1,05-os, úgynevezett szakmai szorzóval emelnék. Ez a közszférában dolgozók 40 százalékát érintően ötszázalékos emelést jelentene. A főtitkárnak az a véleménye, hogy ez nem volna tényleges béremelés, mert a többségben önkormányzati munkáltatók megfogadták a kormány ajánlását, és átlagosan 12,6 százalékkal már megemelték a béreket (ehhez képest a szorzás után csak néhány száz forinttal emelkedne a bér).

A sztrájkbizottság december közepéig még lát esélyt arra, hogy a kormány álláspontja közelítsen a szakszervezetekéhez, amely 1,12-es szakmai szorzót javasol. Borbáth szerint azt mindenesetre sikerként könyvelik el, hogy a kormány rendszeressé teszi az érdekegyeztetést. (...)

NÉPSZAVA

(1999. XI. 19.)

Tárgyalt a kormány a közalkalmazottakkal

Stumpf István kancelláriaminiszter szerint eredményes tárgyalások kezdődtek a Szakszervezetek Együttműködési Fórumával. (...) A SZEZF bizik abban, hogy a jövő évi költségvetési vita során a közszféra alkalmazottai bérhelyzetének rendezésére is sor kerül. A kancelláriaminiszter elmondta, ha a jövő évi infláció mértéke meghaladná a tervezett 6-7 százalékot, abban az esetben 2000 második felévébe ismét tárgyalóasztalhoz ülnek (...), hogy a közszférában dolgozók béreinek

korrekcióját megtárgyalják. (...) A kancelláriaminiszter szerint 2001-2002-ben lehetne új, átfogó közszolgálati rendszert bevezetni. Szabó Endre reméli, a tegnapi tárgyalás első lépése lesz a további szoros együttműködésnek. A bérek növeléséhez való költségvetési hozzájárulással kapcsolatban pedig hangsúlyozta, annak legalább a tervezett infláció mértékét kellene elérnie az eddig ajánlott 5 százalékkal szemben. (...)

(1999. XI. 25.)

Élesedő vita a jövő évi pedagógusbérekéről

A közelmúltban benyújtott költségvetési törvényjavaslat nem garantál valós béremelést a közoktatásban dolgozóknak - jelentette ki Varga László, a Pedagógusok Szakszervezete titkára. (...)

A Pedagógusok Szakszervezete titkára úgy véli: hiába nőnek az oktatási normatívák átlagosan 22 százalékkal, az iskolákat fenntartó önkormányzatok költségvetési pozíciói összességében 6-7 százalékkal javulnak csupán. Ez pedig megegyezik a kormány által prognosztizált infláció mértékével. Mindez azt jelenti, hogy a megnövekedett feladatoknak önkormányzati szinten nem lesz meg a fedezetük. (...)

A szakszervezet álláspontja szerint 3-4 évre szóló, felzárkóztató programot kell elfogadtatni, amelyhez garantált finanszírozási és bérrendszerbeli feltételeket kell megteremteni.

A tanárok keresete jelentősen a nemzetgazdasági átlag alatt van (...) a cél az, hogy az oktatási ágazat átlagkeresete a fejlett országokéhoz hasonlóan 20-30 százalékkal legyen a nemzetgazdasági átlag felett. (...)

A bértáblát az idei évben befagyasztották, így az ígért emelés is a tavaly decemberi értékekre vonatkozik csupán (...). Probléma továbbá, hogy a befagyasztott tábla értékeinek 8,25 százalékos emelése nem jelent garantált bérnövekedést azoknak, akiknek az ideai bérfejlesztése ettől nagyobb mértékű volt. (Az oktatási intézményekben nem tanárként dolgozók bére például átlagosan 12 százalékkal nőtt az idén.) (...)

MAGYAR HÍRLAP

(1999. XI. 9.)

Bővül a közszolgálati sztrájkbizottság

Újabb tagokkal bővíthet a pénteken alakult közszolgálati sztrájkbizottság, ugyanis több szakszervezet fontolgatja, hogy csatlakozik. A kezdeményezés nyomán a kormánynak ki kell jelölnie azt a partnert, akivel tárgyalni lehet a közszféra béreiről - mondta Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára.

A közszolgálati sztrájkbizottság a napokban levélben ismerteti követeléseit a kormánnyal (...). Borbáth elmondta: az is elfogadható lenne, ha a kormány a tárgyalást a közszféra valamilyen érdekegyeztető fórumán hívna össze, vagy létrehozná a közalkalmazottak, köztisztviselők és a szolgálati jogviszonyban állók egyeztető testületét. (...)

(1999. XI. 17.)

Találkozó az utolsó órában

A közalkalmazottak és köztisztviselők jövő évi kereseteiről tárgyal Stumpf István kancellá-

riaminiszter a Szakszervezetek Együttműködési Fórumának (SZEZEF) képviselőivel csütörtökön. Ha megegyezés születik a béremelésről, az Országgyűlés az utolsó pillanatban még módosíthat a költségvetésen. (...)

A költségvetési törvényjavaslat azonban már az Országgyűlés előtt van (...).

Kormánypárti és ellenzéki részről is több olyan módosító indítvány van a Tisztelt Ház előtt, amelyek az oktatásban, egészségügyben, közgyűjteményekben és más költségvetési területeken dolgozó alkalmazottaknak szeretnének kedvezményeket biztosítani, illetve bért vagy bizonyos bérelemeket emelni. Révész Máriusz fideszes honatya (...) azt javasolja: a tanárok minőségi munkájáért járó havi 1500 forintos bérkiegészítés összegét januártól emeljék 1620 forintra, majd szeptembertől 3000-re.

A kormánypárti képviselők indítványozzák azt is, hogy az óvodákban, iskolákban, kollégiumokban dolgozó nem pedagógus közalkalmazottak alapilletményét egységesen 12 százalékkal emeljék. (...)

A november 5-én alakult közszolgálati sztrájkbizottságnak nagy szerepe van abban, hogy a kormány az utolsó pillanatban leül tárgyalni a szakszervezetekkel - véli Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára. A sztrájkbizottság megvárja a tárgyalás fejleményeit, s csak ezt követően dönt a további lépésekről.

(1999. XI. 27.)

Szakszervezeti számháború

Tudomásul veszi, de nem fogadja el a kormány terveit a közalkalmazotti bérek emeléséről a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma - mondta Szabó Endre elnök, a szervezet tegnapi ügyvivői ülését követően. (...)

A kormány javaslata szerint az egészségügyben, a szociális ágazatban, a kutatásban, a felsőoktatásban, a kulturális területen, valamint az oktatásban nem pedagógusként dolgozó közalkalmazottak egy részének kötelező illetményét a mindenkire érvényes 8,25 százalék felett további 5 százalékkal emelnék meg, azaz náluk összesen 13,25 százalékkal magasabb alapbért állapítanak meg. Ez az érintettek körében azt jelentené, hogy az 1998-ban befagyasztott alapilletményük 2-3 ezer forinttal lesz magasabb. (...)

Az érdekvédők arra is figyelmeztetnek, hogy nincs garancia a kötelező 8,25 százalékos illetményemelésre sem, a költségvetés ugyanis ebből csak 5 százalékhöz ad pénzt az intézményeknek, a többit saját maguknak kell kigazdálkodniuk létszámfogyás vagy létszámcsökkentés révén. (...)

A többi közalkalmazotti réteghez képest látszólag a pedagógusok jártak legjobban. (...) 2000 szeptemberétől a minőségi bérpótlék az eddigi 1620-ról 3 ezer forintra emelkedik. A Pedagógusok Szakszervezetének titkára, Árok Antal azonban emlékeztetett arra, hogy az ideai szeptemberi illetményemeléskor csak ugyanazt a pénzt csoportosították át egyik helyről a másikra; a minőségi bérpótlék csökkenéséből finanszírozták a bérek emelését.

A novemberben alakult közszolgálati sztrájkbizottság előbb szeretné írásban látni a kormány ajánlatát - mondta Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára. Nem egyértelmű ugyanis, hogy az öt közalkalmazotti rétegen belül milyen foglalkozású dolgozók kapnának kiemelt béremelést és melyek nem.

(1999. XII. 9.)

Marad a fizetések aránytalansága Jövőre a tanárok számíthatnak a legnagyobb emelésre

(...) Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára elismerte, hogy a rossz helyzetben lévő közalkalmazottak között még mindig a tanárok járnak a legjobban. Úgy véli azonban: a 2000. év a pedagógusok bérének felzárkóztatását illetően nem fejlődési pont, hanem töréspont lesz. Jövőre ugyanis ugyanannyival emelkednek a bérek, mint idén, így pedig a főtitkár szerint nem lehet javítani a keresetek aránytalanságán. Ahhoz, hogy a pedagógusok bére 2004-re 25 százalékkal a nemzetgazdasági átlag fölött legyen, 2001-től éves átlagban 13,7 százalékkal kellene emelkedniük a kereseteknek - tette hozzá Árok Antal, a PSZ titkára. (...)

NAPI MAGYARORSZÁG

(1999. XI. 16.)

Várnak a szakszervezetek

Pokorni Zoltán oktatási miniszternek a költségvetés elé terjesztett javaslatát a pedagógusok támogatták, ám azt a kormány elszöpperte - mondta lapunknak Árok Antal. Hozzátette: a szaktárcával kiegyensúlyozott és harmonikus a szakszervezet és a pedagógusok kapcsolata, azonban kormányzati, költségvetési szinten nem működik az érdekegyeztetés. (...) hat, az oktatás és a közigazgatás területén működő szakszervezet sztrájkbizottságot hozott létre annak érdekében, hogy haladéktalanul kezdődjenek meg az érdekegyeztető tárgyalások. (...) A miniszterelnök egyelőre nem válaszolt érdemben a követelésekre. Árok Antal lapunkat arról tájékoztatta: a PSZ szerdái, a sztrájkbizottság legközelebbi gyűléseig vár. Szabó Endre, a közszféra dolgozóinak érdekeit képviselő Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZE) elnöke elmondta: (...) a kormányzat hozzáállásától függ a sztrájkbizottság és a SZE esetleges összefogása.

VILÁGGAZDASÁG

(1999. XI. 9.)

A sztrájk csak végső érv lehet

A hat szakszervezet a befagyasztott országos érdekegyeztetés újraindítását, a pedagógusilletmé-

nyek érdemi előremozdulását, valamint az intézményfenntartók dologi kiadásainak legalább inflációkövető rendezését szeretné elérni. Borbáth Gábor, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára, a sztrájkbizottság tagja elmondta: (...) a jó megoldás, ha az ágazati miniszterek nagyobb kompetenciát kapnának az érdekegyeztetésben. (...) Sőt László, az Oktatási Minisztérium kabinetfőnöke (...) cáfolta azt az értesülést, miszerint a múlt pénteken megalakult OKSZ miatt jött volna létre az Orbán Viktor-Pokorni Zoltán-Járai Zsigmond találkozó. A költségvetési törvény módosító javaslatai tették szükségessé az összejövetelt - mondta. (...)

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

(1999. XI. 9.)

A pedagógusok változatlanul tárgyalni akarnak

(...) Mint azt Simon Istvánné, a PSZ B.-A.-Z. Megyei Szövetségének elnöke lapunknak elmondta: a kormány hónapok óta nem tárgyal a szakszervezetekkel (többek között a pedagógusok által igényelt legalább 3 százalékos, elbocsátás nélküli reálbér-növekedésről). Októberben egyoldalúan beszüntette a tárgyalásokat a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsával (KIÉT), az érdekegyeztetést ágazati szintre szorítja le.

A sztrájkbizottság a tárgyalások folytatását szeretné elérni, de ha ez nem sikerül, közös cselekvést kezdeményeznek. (...) Felhívta a figyelmet: gyorsan kell cselekedniük, mert ha a parlament elfogadja az ország 2000. évi költségvetését, már nem tehetnek semmit. (...)

A PSZ miskolci bizottsága egyetért az országos sztrájkbizottság célkitűzéseivel, és helyi sztrájkbizottság megalakítását tervezi, derült ki Kovácsné Pogány Lenke, a PSZ Miskolc városi irodája titkárának lapunkhoz eljuttatott tájékoztatójából.

KELET-MAGYARORSZÁG

(1999. XI. 12.)

Elszántak a bérsztrájkra

Paprikás a hangulat megyénk pedagógusai körében. Az elszántságot kifejezésre juttatták azzal is, hogy megalakult az Országos Községi Sztrájkbizottság.

(...) A tegnapi pedagógus-szakszervezeti titkári értekezleten Árok Antal, a szervezet országos titkára érzékeltette, hogy évekre visszamenőleg a megélhetési költségek többszörös emelkedéséhez képest mennyire nyomottak a pedagógusbérek.

(...) Pedig van a pedagógusbérek felzárkóztatására kormányprogram, s folyik műhelymunka, de - jegyezte meg - hogy hol, azt nem tudni. (...)

Aggudalom a jövőért

A jövő évi költségvetési és adótörvény, valamint az érdekvédelem összefüggéseit elemezte tegnap az a szakszervezeti fórum, melynek előadói a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók szakszervezetének első emberei voltak.

Borbáth Gábor, a "tanárok főtitkára" rávilágított arra, hogy megint becsapják a közsférát. A 2000-es költségvetésbe ugyanis hatszázalékos infláció mellett 8,25 százalékos keresetnövekedést ajánl a kormány. (...) A konfliktusok újra helyi szintre kerülnek majd - az önkormányzatoknál fognak egymás torkának esni a munkavállalók és a fenntartók, miközben az érdekvédelem teljes, országos szétverésével még a párbeszéd lehetősége is elveszett. (...)

(1999. XI. 22.)

Egyelőre nincs sztrájk

A közsférában is több szakmai és szakszervezet tevékenykedik, de valamennyien egyetértenek abban: megint becsapták őket.

(...) Egyelőre várakozó az álláspont - válaszolta kérdésünkre Béres János, a PSZ megyei titkára. - Felmérjük a tagság körében a sztrájk-készséget, s figyelemmel kísérjük a költségvetési és az adótörvény megszületésének folyamatát, különös tekintettel a bennünket érintő tételekre. A megyénk 352 oktatási intézményében dolgozó tízezer pedagógus részben szkeptikusan, mégis némi reménnyel fogadta Pokorni miniszter ígéretét, mely szerint a minőségi bérpótlék havi összege 2000. szeptember 1-jével a jelenlegi 1500 forintról 3000 forintra emelkedne, a technikai dolgozók esetében pedig 1,12 százalékos bérszorítót alkalmaznának. (...)

Válogatta:

Juhász Olga sajtómenedzser

Kell a Pedagógusok Lapja!

Örömmel tapasztaljuk, hogy lapunk egyre nagyobb érdeklődést kelt. Ennek jele, hogy nemcsak az intézményi szakszervezeti bizottságok hiányolják, ha az egyes számokat nem kapják meg időben, hanem egyre több országos, illetőleg helyi intézmény rendeli meg azt. Minap például az Ifjúsági és Sportminisztérium helyettes államtitkára, Szabó László gratulált lapunkhoz, és kérte annak folyamatos küldését. Az Országos Községi Oktatási Értékelési és Vizsgaközpont igazgatója, dr. Hoffmann Rózsa azzal az elismeréssel köszöntö és kérte lapunkat, hogy az rendkívül fontos közoktatási és érdekvédelmi kérdésekkel foglalkozik, amelyek ugyancsak segítik a fenntartókat és a pedagógusokat is. Ugyanígy méltatta sajtóorgánunkat a központ Győrött lévő 1. sz. területi irodájának vezetője, Turbók Arnold Bertalan, azt ígérve, hogy működése során figyelemmel kíséri a megjelent írásokat, és alkalomadtán ők is eljuttatják véleményüket hozzánk. Érdemes megjegyezni azt is, hogy mind több pedagógus fizet elő egyénileg lapunkra.

Beszámolóinkhoz hadd fűzzük hozzá azt az ismételt kérelmet,

hogy mindazok a szakszervezeti tisztségviselők és testületek, akikhez, illetőleg amelyekhez eljuttatjuk lapunkat, olvassák azt és őrizték meg az egyes számokat, hisz nélkülözhetetlen forrásként használhatják közleményeit mindennapi érdekérvényesítő munkájukban. A naprakész tájékozottság nélkül nem lehet eredményes szakszervezeti életet élni.

Sőt arra is biztatjuk tisztségviselőinket, hogy egyrészt követeljék a lap kellő időben történő helyi elosztását, másrészt a megkapott példányt tegyék - a lehetőségek felhasználásával - a tagság közkincsévé.

Ahhoz, hogy lapunk ne csak hírlevél legyen, hanem a tagság életét híven tükröző hírlap is, feltétlenül szükségünk van arra, hogy minél több - akár pár sornyi - tudósítást kapjunk az egyes intézmények szakszervezeti életéről, a nehézségekről és a sikerekről.

Olvasóink a Pedagógusok Lapjáról bővebb tájékoztatást a jelenlegi szám 2. oldalán olvashatnak.

Együtt egymásért

Az Idősek Nemzetközi Éve alkalmából dr. Szabó Endre, a SZEFE elnöke tisztelgő szavakkal köszöntötte a szervezet nyugdíjasválasztmánya által november 18-án rendezett ünnepségen a megjelenteket. Őt követően Mihalovits Ervin, a választmány elnöke elismerő okleveleket adott át azoknak, akik az elmúlt évek során saját szakszervezetük nyugdíjas-érdekvédelmi munkájában és a SZEFE-en belül eredményesen közreműködtek. A Pedagógusok Szakszervezetének nyugdíjas-választmányi tagjai közül hárman részesültek oklevélben: Tanczos Istvánné (Hortról), a választmány elnöke, Dankó Ervin (Szarvasról), választmányi tag, Rágyanszky Györgyné (Bp.), a választmány titkára. A vele való beszélgetésből idézünk.

- A három oklevél azt bizonyítja, hogy nagyra értékelik választmányunk munkáját. Öröm azt tudnom, hogy a Nyugdíjasok Országos Képviselőtársaságának Szociális Szakmai Bizottságában érdemben tehetek társaim szociális helyzetének javításáért. Apró dolognak tűnik, de az érintetteknek jelentős, hogy vizsgálódásainkat, véleményünket figyelembe veszik a támogatásokban részesülő gyógyszerek kiválasztásakor, vagy a nyugdíjemelés, nyugdíjreform ügyében. Öröm azt látni, hogy bár az elért eredmények nagyon nehezen születnek, s esetenként a már eredménynek vélt dologról - mint az ez évre törvényben garantált nyugdíjemelésről - utóbb kiderül, mégsem az, mégis egyre többen akarnak tenni önmagukért, a nyugdíjasok népes táboraért. Egyre tudatosabban vállalják, hogy a megdolgozott évek eredményének megőrzése, az aktív részvétel a velünk, körülöttünk történő dolgok átalakításában adhat csak értelmet a pihenő éveknek. Ez nem jelenti persze azt, hogy csak a szakszervezeti érdekvédelmi munkán belül találni erre lehetőséget. Természetesen én azt szeretném, ha az ország minden megyéjében, városában működne és olyan jól működne a PSZ-nek nyugdíjastagozata, mint pl. Békés megyében, Debrecen városában, Hajdú-Bihar megyében vagy Miskolcon. Szeretném, ha a legközelebbi hasonló összejövetelen még többen lehessünk részesei a mainak nyomdoka-in járó, bensőséges hangulatú, a múlton nem merengő tetterekészségről, elszántságról tanúskodó ünnepségnek.

Juhász Olga

"Nagyszülők és unokák" című pályázat eredményei

Lapunk 6-7. (szeptemberi) számában közzétettük azt a pályázati felhívást, amelyet a SZEFE Nyugdíjasválasztmánya az Idősek Nemzetközi Éve alkalmából hirdetett meg "Nagyszülők és unokák" címmel. Ezen a két megnevezett korosztály vehetett részt verses vagy prózai művel. A zsűri döntése alapján három pályamunka kapta meg - mindegyik elbírálás - a kitűzött díjakat.

Első helyezett dr. Máthé Istvánné (Debrecen): "Alszol, gyermekem?"; **második** Farkas B. Richárd (Győr): "Régmúlt mezők virágai"; **harmadik** Kardos Mihályné (Hódmezővásárhely): "Hatványozott szeretet" c. művével.

Dicséretben részesültek kiemelkedő írásaikért J. Fűki Mária (Győr), Kissné Takács Mária (Komárom), Markovics Diána (Ikervár), Polgár Györgyné (Pécs), Vedelek Balázs (Baja), Hajdú Béláné (Debrecen), Jakab Diána (Baja) pályázók.

Decemberi ajándék

Immár negyedik számával jelentkezett a *Mentor* című oktatási, egészség- és életmódmagazin, valamint tankönyvkritikai melléklete, a hiánypótló *Támpont*. A főszerkesztő Gyarmati-Szabó Évának és egyre összeszokottabb szerzőgárdájának valóban sikerül - az alcímnek megfelelően - összeválogatni a legkülönfélébb témákat és színesen tálni.

Csak egy-két példával szolgálva, találunk illusztrált cikket a kanadai oktatásról éppúgy, mint egy honi alma materről, a pedagógus- és ifjúsági élet gondjairól és örömeiről, dúsítva mindezt különféle, a mindennapokat megkönnyítő tudnivalóval.

Külön dicséretet érdemel a *Támpont*, mely egyre szélesíti érdeklődési körét: nemcsak tankönyvekről ír, hanem az ismeretszerzést segítő kiadványokról is, mégpedig a dicséret és a bírálat hangján egyaránt. Éppen erről az összetett hangvételtől szól a melléklet szerkesztője, Karlovitz János Tibor Kritikus kritika című vezércikkében. Érdemes gondosan elolvasni Váczy Zsuzsa riportját is, amelyet Gál Ferenc fősztályvezető-helyettes, az Oktatási Minisztérium Tankönyv- és Taneszköz Irodájának vezetőjével készített abból az alkalomból, hogy a közelmúltban befejeződött a tankönyv-jóváhagyási javaslatok összegzése. Ennek alapján és a miniszteri döntés után elkészülhet a jövő tanév tankönyvjegyzéke.

Hírek

- **TISZAVASVÁRIBAN** november 10-én kezdődött az a kéthetes oktatásügyi és kulturális program, amelyet a város önkormányzata és a Megyei Pedagógiai Intézet és Továbbképző Központ szervezett a magyar közoktatás napjának jegyében. A többi közt megtárgyalták a következő év költségvetését, az oktatási törvény módosításából fakadó feladatok tapasztalatait, a nehezen nevelhető gyermekek problémakörét. Az ankétokat gazdagítja az alkotó pedagógusok munkáiból megnyílt kiállítás, amely a művelődési központban látható.

- **AZ EURÓPAI CSATLAKOZÁS** szolgálatul az EU Médiaklub kéthavonta tartandó összejöveteleinek, amelyeken kormányzati tisztségviselők, szakmai szervezetek képviselői, szakértők tájékoztatják az időszerű kérdésekről a sajtó képviselőit. Így például november 16-án a következő témáról volt szó: Oktatás az Európai Unióban - az Európai Unió az oktatásban. Érdekes volt a tárgykör, hiszen mi pedagógusok is gyakran hivatkozunk a nyugati oktatási-nevelési gyakorlatra, anélkül hogy bővebben ismernénk azt. Kíváncsi, hogy a szaksajtó rendszeresen foglalkozzék e témakörrel. A klub összejövetelét a DHV Magyarország Kft. szervezi (1134 Bp., Váci út 45/3., tel.: 340-9560, 320-9870).

- **A LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE** Országos Szakmai Egyesület a programjába kapcsolódó óvodákban és iskolákban a kisgyermekeket és tanulókat a foglalkozások során a felfedezés és az öröm jegyében tanítja meg és neveli arra, hogy a demokratikus társadalom tevékeny tagjai legyenek. Bővebb felvilágosítás a következő címen: 1021 Bp., Hűvösvölgyi út 54. VI. é. Tel/fax: 394-0089.

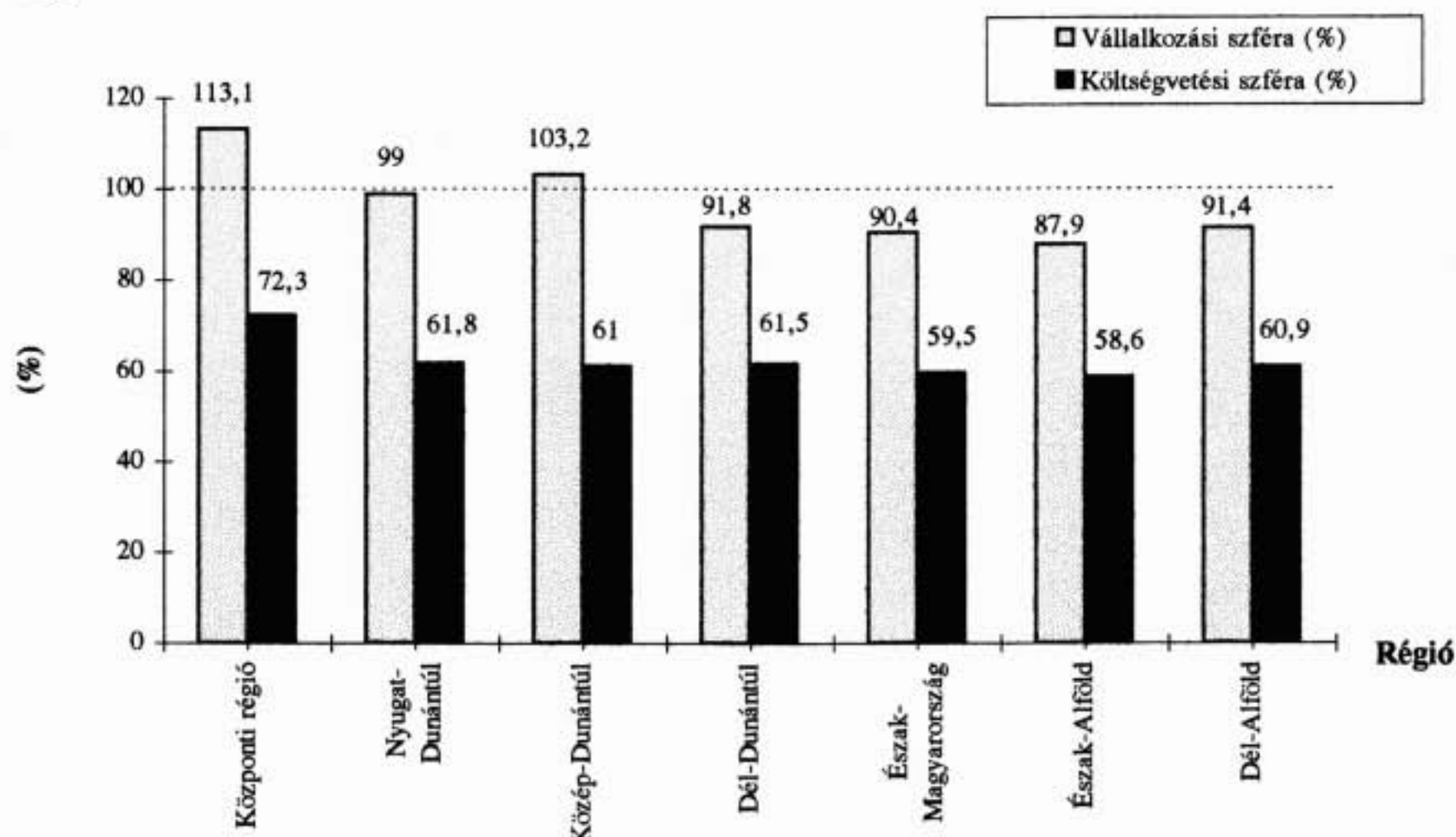
- **A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM** november 25-én megnyílt kiállításán idei új szerzeményeit mutatja be az érdeklődőknek. Érdemes tanítványainkkal megtekinteni a változatos tárlatot.

- **ESÉLYTEREMTÉS ÉS ISKOLA** címmel rendezett országos közoktatási konferenciát november 29. és december 1-je közt a lillafüredi Hotel Palotában a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Intézet számos országos és helyi intézmény támogatásával. Az intézet 1983 óta immár hetedik alkalommal szervez ilyen, az oktatás stratégiai kérdéseivel foglalkozó konferenciát, mindig országos sikerrel.

- **BALATONFÜREDEN**, a plébániatemplomban több helyi iskolai kórus, valamint a Ferencsik János Zeneiskola vesz részt december 15-én az "Adventi Egyházzenei Áhítat" című műsor keretében.

A vállalkozási (verseny-) és a költségvetési szféra kereseti arányai régiók szerint (1998)

A)

A vállalkozási szféra országos kereseti átlaga = 100%
Értékelések a 10. oldalon.

Forrás: SZCSM-OMMK-PSZ

A költségvetési szféra kereseti arányai a vállalkozási (verseny-) szférához viszonyítva (1988)

B)

Ágazat/alágazat	Kereseti arány (vállalkozási szféra = 100%)	Eltérés (%)	Szellemi foglalkozásúak aránya %	Fizikai
73. Kutatás	68,5	-31,5	69,9	20,1
73.1. Term.tud., műszaki kutatás, fejlesztés	70,4	-29,6		
73.2. Társ.tud. és humán kutatás, fejlesztés	56,5	-43,5		
75. Közigazgatás, védelem, kötelező TB	79,8	-20,2	54,8	45,2
75.1. Általános közigazgatás	75,9	-24,1		
Ebből: köztisztviselők	90,3	-9,7		
igazságügyi alkalmazottak	97,9	-2,1		
közalkalmazottak	59,3	-40,7		
75.3. Kötelező TB	96,0	-4,0		
80. Oktatás	52,6	-47,4	83,4	16,6
80.1. Alapfokú oktatás és óvodai nevelés	49,8	-50,2		
80.2. Középfokú oktatás	54,0	-46,0		
80.3. Felsőfokú oktatás	62,0	-38,0		
85. Egészségügyi és szociális ellátás	65,4	-34,6	66,8	23,2
85.1. Humán egészségügyi ellátás	65,5	-34,5		
85.2. Állategészségügyi ellátás	91,9	-8,1		
85.3. Szociális ellátás	65,1	-34,9		
92. Szórakoztató, kultúra, sport	63,4	-36,6	48,0	52,0
92.3. Egyéb szórakoztatás	64,7	-35,3		
92.5. Könyvtári, levéltári stb. tevékenység	59,5	-40,5		
Költségvetés összesen:	64,2	-35,8		